

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónapra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 26 korona.
Egy hónapra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-százados melléklet soronként 20 fillér,
minden követhetőnél 10 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és eszaki egyetemi
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.

József 25herceg-ut. 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 154.

Arad, 1914.

FŐSKIRALYTO:
STAUBER JÓZSEF.

Vasárnap, november 29.

Közelebb vannak Varsóhoz a német csapatok Visszavert orosz támadások.

BUDAPEST. (Hivatalos.) Eszakkéleti hadszíntérről jelentik:

A helyzet nem változott.

Orosz-Lengyelországban a tegnapi nap is általában nyugodtan telt el. Oroszoknak egyes gyengébb támadásait visszavertük.

A Kárpátokban még folynak a harcok. Höfer, vezérőrnagy, a vezérkari főnök helyettese.

BERLIN. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállásról jelentik:

Kelet-Poroszországban csak jelentéktelen harcok folytak.

Lovicnál csapataink újra támadtak.

Novo-Radomsktól nyugatra oroszok erős támadásait visszavertük.

Dél-Lengyelországban egyébiránt minden változatlan. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

(Lovic a Kutná és Varsó közti ut közepén fekszik.)

Változatlan a helyzet nyugaton.

Berlin, november 28. (Hivatalos.)

A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati hadszíntéren a helyzet nem változott.

Argonnei erdőségben franciák előretöréseit visszavertük.

Apremontól északnyugatra fekvő erdőben és Vogezekben a franciáktól heves védekezésük ellenére is, elhódítottunk néhány lövészárkot.

Elfoglalták csapataink Uzicét.

Putnik vajda unokája hadifoglyunk.

Budapest, november 28. (Hivatalos.) Déli hadszíntéren tegnap is csaknem az összes vonalakon folyt a harc. Több fontos, eleáncoolt hadállást rohammal bevettünk, kiváltképpen a terep felett uralkodó Siljaki hadállást.

Összesen mintegy kilencszáz szerbet elfogtunk és három ágyut zsákmányoltunk.

A szerb sajtóiroda által egy osztrák-magyar hadoszlop felett Rogaticánál aratott győzelemről terjesztett hír tegnap odamódosult, hogy a hadoszlopunk Uzicébe vonult be. A zsákmányolt tréner elfogása alkalmával foglyul ejtettük Putnik vajda tizenhat éves unokáját is. Tekintetbe véve ifjú korát és a szerb hadvezérhez való rokonságát, intézkedés történt, hogy különösen figyelmes bánásmódban részesüljön.

Olcsóbb kenyér.

Arad, november 28.

a kiket egyébként is csak rossz oldalairól érint a háború.

A kormányrendeletek bízhatóság nemcsak arról fognak gondoskodni, hogy a gabonát és egyéb terményeket bizonyos áron fölül ne legyen szabad eladni, hanem módját fogják szerezni annak, hogy az élelmi cikkek azok birtokosaitól ilyen áralak mellett, feltétlenül beszerezhetőek legyenek. Az olyan gabona, amely olcsóbb, de a melyet a nem lehet megkapni. A spekuláció hasznát eddig is az élvezte, a ki nem volt abban a kényszerhelyzetben, hogy gabonáját eladja. Ha tehát ezek a kormányrendeletek azzal válaszolnak, hogy ráülnek készleteikre, bezárják a raktárakat: akkor a maximális árak megállapításában nem lenne köszönet. Föl kell tehát tennünk, hogy a kivételes hatalom, amelyre a háború rendkívüli körülményei jogot adnak, kényszeríteni fogja a termények tulajdonosait, hogy készleteiket a maximális árak mellett akár az egyesek, akár a hatóság rendelkezésére bocsássák. Ha egyeseknek ez kényelmetlen lesz, — miattuk az országot éhen nem szabad vészíteni.

Nem tudjuk, hogy a kormányrendeletek mire fognak kiterjedni, annyi azonban bizonyos, hogy a maximális ármegállapítás minden egyes élelmi-cikkre nézve nagyon is megérte. És ha a kormány csak a gabonára nézve használná fel a törvényhozás által adott fölhatalmazást, ő viszont a helyi hatóságokat jogosítsa föl, sőt utasítsa arra, hogy azok minden egyes élelmi

Uj sebesülte lesz holnap a háborúnak: a spekuláció. Mondani se kell, hogy ezt a sebesülést örömmel iktatjuk az egyébként komor veszteséglajstromba, azt a reményt borítva föléje, hogy az egész háború ideje alatt béna és tehetetlen marad. Ha majd Isten segítségével a béke meglesz, akkor újra folytathatja szeszélyes ugrándozásait.

Holnap jelenik meg a monarchia két kormányának rendelete a maximális terményárak meghatározásáról, a melynek hatása alatt a buza ára a tőzsdén máris másfél koronával esett. A kormánynak erőyes, joggal sürgetett intézkedése véget vet a háborús állapot kihasználásának, amely az élelmi cikkek drágításában nem ismert határt. A buza, a liszt, a kenyér ára már eddig is messze túl járt azon a fokon, amelyet a rendkívüli körülmények talán indokoltá tettek volna. Hogy ebben kiknek nyereszkedő vágyainak volt a legtöbb része, azt nem okvetlen szükséges vita tárgyává tenni. Az azonban kétségtelen: a mikor a nemzet tulnyomó része a háborúban nem tesz egyebet, mint áldoz és szenved, áldoz vért, életet, családfentartót, áldozatul kénytelen adni a fölbenhagyott, vagy megcsappant keresetet, lemondani kénytelen az üzletről, vállalkozásról és egyebekről, akkor a nemzet egy kis részének nincs joga ahhoz, hogy a háború által okozott viszonyokból fenéig kanalazza a hasznot, a nyereséget. Az olyan hasznot és nyereséget, amelyet megint azok fizetnek meg,

cikkben a helyi viszonyok figyelembe vételével a legmagasabb árakat szabják meg és gondoskodjanak arról, hogy a fogyasztók ezen árak mellett igényeiket, szükségleteiket ki is elégíthessék. Ha egy-egy város külön állapít meg ily maximális tarifákat, annak természetesen eredménye, látzata nincsen. A spekulánsok azon a helyen egyszerűen beszüntetik az eladást és odamennek, ahol nincs ilyen korlátja az összebeszélésekkel biztonságosabbá tett drágításnak. Vagy a kormány léptessen életbe az egész országra szóló maximális árakat, vagy, ami helyesebb, a hatóságokat kötelezze arra, hogy ezzel a hatáskörrel sürgősen éljenek. A háborút kísérő viszontagságok közül ezt az egyet: a drágaságot, minden lehető, szelid és erőszakos eszközzel pusztító útjában meg kell fékezni.

Meghiusult az utolsó orosz tartalék támadása.

(Az összeomlott ellenoffenzíva. — Katonai vélemények az északi helyzetről.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 23.

Moraht őrnagy, a Berliner Tageblatt katonai munkatársa írja:

— November tizennegyedikén kaptuk az első híreket a lengyelországi hadiszíntéren megkezdődött nagy harorról, amely ha egészen áttekintjük a helyzetet, mostanáig nem vezetett döntéshez. Amint az orosz lovaságnak alkalma nyílt felvonulásunkat észlelni, mindkét oldalról érintkezésbe léptek egymással a gyalogsági csapatok Wloclawecnél és ez előrelátható is volt abból, hogy mielőtt az egész vonalon megkezdődött volna a német keleti hadsereg vezetősége által elhatározott újabb csapatosoportosítás kifejlődése, már egy orosz hadtestet visszavertek csapataink.

Wloclawecnél azután „döntés” történt: 23.000 embert elfogtunk és 70 ágyut, gépfegyvert zsákmányoltunk. Ez kétségtelenül szép és jelentős eredmény volt, azonban még nem az orosz főcsereg legyőzése. Erről csak a teljes bekerítés, vagy a messze kiterjesztett üldözés esetén lehet szó. Kezdetben az üldözés kedvezően haladt előre, később azonban szünet állt be, mert az oroszok Lodz környékén újból megkezdték a harcot. Már az akkor érkezett hírek alapján megjegyeztem, hogy a német balszárny helyzete a megvert orosz jobbszárnyal szemben igen sokatmondó. Az ellenséget mindjobban délkeleti irányba, tehát a Varsóhoz vezető egyenes Visztula-menti visszavonuló uttól eltérítettük. Ennek következtében egy Lodznál szenvedett vereség rendkívül megnehezítette volna onnan déli és északi irányban való visszahúzóását. Azonban az orosz jobbszárny most már napok óta kitart Lodz környékén. Tudjuk is, hogy ehhez honnan veszi az energiát: Varsóból újabb erők indultak el és ezek november 23-án szölköztek bele a küzdelembe. Így a döntés halasztást szenvedett.

Szerencsére nem kellett attól tartanunk, hogy ezek az új orosz erők balszárnyunkat visszahajítják. Ez ellen a német keleti hadsereg vezetősége kellőképpen biztosította magát, mert a Visztula ellen történt első előnyomulásnál kellő tapasztalatokat szerzett az új orosz erők fellépéséről. Hogy a most szereplő orosz erők honnan jöttek, azt a pillanatban

nem lehet megállapítani. Lehet, hogy vasuton szállították őket Galiciából, vagy Grodus és Kowno környékéről, de az sem lehetetlen, hogy a Varsót megszállva tartó védő csapatokból kerültek ki. Nem lehet következtetni fellépésükből a győzelmi eshetőségekre sem, mert az új erők nagysága nem ismeretes. Ebben a pillanatban az a fő dolog, hogy az új orosz erők Varsó felőli ellentámadása — mint azt örvendetesen jelentik — nem sikerült.

Az orosz balszárny ellen vezetett támadások Censtochau-nál és Krakótól északra győzelmek és nagy kilátásokkal biztatók. Nem ismerjük ugyan az ott harcban álló német és osztrák-magyar seregek föladatát, azonban már az ellenség erős sakkban tartása is eredmény. Az osztrák-magyar csapatok offenzívában vannak és Pilica-Wolbrom között a 450 méteres átlagos magasságú dombosvidéken előrenyomulnak. Egy orosz ellentámadást, amely a Visztulától délre a Dunajecen keresztül kezdődött, megakadályozták. A többi eredményeink szövetségesünk csapatai a felső Visztula és Pilica között a Lysa, Gora és Ivangorod felé irányuló támadásban érhetnek el.

A Vossische Zeitung katonai szakértője von S., aki aktív magasrangú katonatiszt, az északi harctéren beállott újabb helyzetről ezeket állapítja meg:

— Azok a megerősítések, amelyekkel az oroszok fölléptek és a harcba beleavatkoztak, lehetővé tették, hogy az oroszok a német csapatok ellen, főleg Lodz irányában erős offenzívát kezdjenek. Kétséges is lehetett, hogy a németek képesek lesznek-e ezeknek a jelentékeny erőknek ellentállni, mert ha a német csapatok fölénye bátorságban és harci készségben messze ki is válik, mégis bekövetkezhet az a pillanat, amelyben a tisztán számbeli túlsúly kerekedik felül. A főhadiszállás legutóbbi jelentései szerint azonban mindenből visszavertük az ellenséges támadásokat. A küzdelem legfontosabb szakasza Lowic környékén, Varsótól egyenesen nyugatra és innen egészen Lodz-ig terjedő területen történik. Ebből az is következik, hogy a Visztula balpartjáról áthozott orosz megerősítések a Kutónál megvert orosz jobbszárny támogatására vonultak föl. A küzdelmek másik csoportja Censtochau tájékán folyt le és az orosz támadások itt is egytől-egyig összeomlottak. Ezek az eredmények, amelyek a főfronton és a jobbszárnyon értünk el, lehetővé teszik a német csapatoknak, hogy ismét fölvegyék az offenzívát és folytassák az előrenyomulást Varsó felé.

A Visztula jobbpartján és Plock táján levő hadihelyzetről nincsenek újabb hírek. Ugylát-szik tehát, hogy itt nem történnek orosz csapatmozdulatok. Feltehetjük, hogy az ellenséges csapatokat ezen a vidéken teljesen átvettük a Visztulán a legutóbbi napokban és hogy jelenleg Lowienál harcol az orosz hadsereg legkülső jobb szárnya. Miután Keletporoszországban is visszavertük az orosz támadásokat, megszűnt veszélye az újabb Keletporoszországba való betörésnek és a német jobbszárny esetleges fenyegetése.

Nagy jelentőségű a Censtochau-nál történt orosz támadás összeroppanása és az osztrák-magyar seregek előrenyomulása Pilica és Wolbrom között. Szövetségesünk most már északi irányba fordíthatja és könnyen keresztül is viheti támadását, amely az orosz szélső balszárnyat oldalról éri. Ennek jelentősége a végső eredményre kétségtelenül nagy. Az orosz ellenoffenzíva, amelyet hatalmas eszközökkel, az utolsó tartalék harcbevetésével vittek véghez, teljesen megghiúsult!

„Jövő áprilisig tart a szerb háború”.

— Ellenséges vezérkari tiszti déli hadjáratunkról. — Hadi törvénytörés elé állított tábornok. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 28.

A déli harctérről érkezett tudósítások körülbelül elég bő részletességgel tárták fel seregeink dicsőséges harcai és győzelmei nyomán kialakult helyzetet. Szívósan és vitézül harcoló ellenségünkről is vannak objektív, a hazugság színeitől és feltjaitól megtisztított adataink. Azonban mindennél érdekesebb az, amit egy fogságunkba került szerb vezérkari főhadnagy mond el rólunk és önmagukról. Intelligens katona szájából hallott előadást közlünk a következőkben, aki, mint egy magasabb parancsnokság segédtisztje, ismeri a szerb sereg helyzetét és alkalma volt arra, hogy a rólunk kialakult véleményt is tolmácsolhassa. Természetesen az, hogy kinek az útján kerül ez a végtelenül érdekes nyilatkozat az Aradi Közlönybe, ezidő szerint, meg nem mondható.

A szerb főhadnagy, aki Ub és Valjevó között lezajlott harcban került a fogságunkba, jelenleg Mitroviczán van, egy dandárhoz volt beosztva. Hatalmas testalkatú ember, igazi szerb típus. Hadiiskolát végzett, végig küzdötte a török és a bolgár háborút és minthogy a szerb hadseregben most nagy a tiszthiány, néhány hét előtt át kellett vennie egy század parancsnokságát. Az volt a feladata, hogy a 12. gyalogezred néhány szakaszával derítse fel, hol állt egyik tüzerütegünk, mert ágyúink igen nagy veszteséget okoztak a szerbeknek, de az ő tüzerütegük nem tudta megtalálni. A hegyekben erős ellenséges csapatokra bukkant és meg kellett magát adnia. Mikor seregeink első ízben nyomultak a Jarkovóleybe és szorongatták az ott álló szerbeket, a főhadnagy a segítségükre siető Schumadivízióba volt beosztva és Szabács visszafoglalásában is részt vett.

— Akkor kritikus volt a helyzetünk — mondotta — de nem rosszabb, mint legutóbb a Macsvában és Valjevónál. Itt három rendes hadosztály és néhány be nem osztott ezred harcolt a mi részünkről. A fedezékeink, véleményem szerint, elsőrangúak voltak. Részben német, részben francia módszer szerint készültek. A legjobbat felhasználtuk, a többire megtanított bennünket a Balkán-háború. Nem igaz, hogy betonfedezékeink lennének. Ilyeneket csak Valjevónál és a bolgár határon készítettek. Az önök véleménye szerint Ravujénél csak betonnal dolgoztunk. Ez sem igaz. Tessék megnézni, az egész nem más, mint saját rendszerünk szerint megerősített fedezék. A macsvai sáncárok készítésére azonban tényleg felástuk az egész országrészt.

Arra a kérdésre, hogy mi a véleménye a mi egyes fegyvernemeinkről, így válaszolt:

— Ha nyíltan szabad szólanom, akkor megmondhatom, hogy a háború elején meglátszott az önök csapatain, hogy tapasztalatlanok. Másrészt pedig nagyon is lebesültek bennünket. Gyalogságuk vitéz volt és jól lőtt, de úgy rohmozott, mintha a gyakorlótéren lett volna és ezért okozunk önöknek olyan súlyos veszteségeket. A tüzerütegük a háború kezdetén nem volt egyenlő értékű a miénkkel, nem imponált nekünk a tüzelése, mert látszott, hogy nincs tapasztalata. A lovasságuknak nem igen volt alkalma erejét megmutatni. Most természetesen másképp állnak a dolgok. Minden csapatuk sokat tanult a háborúban és igen gyorsan tanult. A gyalogság olyan jól beássa magát mint mi, a tüzerüteg most nagy veszteségeket okoz nekünk. Legnagyobb bajunk a tiszthiány. Önöknél is bizonyára sok tiszt hiányzik, de önöknek nagyobb a tiszt tartalékjuk. Igen sokat szenvedtünk a monitorjaiktól.

— Ami a Timok-divízió sorsát illeti — mondotta — annak csak a fele pusztult el. Kondic tábornok volt a hadosztályparancsnok, akit vezérkari főnökével együtt haditörvénytörés elé állítottak.

Határozottan megcáfolom azt a híresztelést, mintha nálunk a hadifoglyokkal rosszul bánának. A kragujeváci katonai gyárakban használják fel őket, fizetés mellett. Nálunk azt mondják, hogy önkönkelten rosszul bánunk a foglyokkal és különösen a tisztokkal szemben szigorúan. Ez különösképpen, hogy ez bosszu a szerajevói gaztettért. Ugy látszik, hogy önkönkelten azonosítják a szerb tisztokat azzal a bandával, amely a szerajevói gyilkosságot elkövette. Igaz, hogy tisztok is — mindennek előtt a *Pribeovic* — részt vettek az összeesküvésben, de ezek egyesek voltak, akikhez a szerb tisztikarnak semmi köze.

Arra a megjegyzésre, hogy a szerb királyi kormány azonosította magát a gyilkosokkal, a főhadnagynak nem volt szava.

A szerb tisztok tájékoztattak az európai helyzet felől. Tudják, hogy a németek közel vannak Párishoz. A szerb főparancsnokságnál

van két orosz, két francia és két angol tiszt, valószínűleg attasék. Kivülük nincsenek külföldi tisztok vagy csapatok a szerb hadseregben. Csak néhány orosz aknász, akik a Dunába és Szávába aknákat raknak.

Véleményem szerint a háborúnak nem lesz vége 1915. április hónapja előtt. Addig tudják magukat tartani a szerb seregek. Husz divízióból állnak, minden hadosztályban harmincezer ember van. Néhány divízió ugyan még csak most van keletkezében, mások pedig a bolgár és albán határon vannak lekötvé.

„Znate vi tjete pobediti, ale statje vam vrlo skupo.” (Tudja, önkönkelten győzni fognak, de drága lesz a győzelem.)

Azzal a kijelentéssel, hogy mi már ennél súlyosabb időket is túléltünk, befejeződött a beszélgetés.

R. P.

Polgári élet a hadiszíntéren.

Menekülők és akik nem futnak az ellenség elől.

Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 28.

Egy újságcikk került a kezembe, egy hadi tudósító szépen, lendületesen megírt cikke. Három tisztról szól, akik a táborban együtt tanúztak. Az egyik visszatér valami órágról s elmondja társainak, hogy nőt, nőt látott a hegyek között, rutén parasztleányt. Csikorgó a hideg, a-kunyhó, ahol a nő van vagy husz kilométernyire a bércen. A tisztok fáradtak, törődöttek. De azért éjjel csendesen, titokban, egymásután kilopóznak felkísérni a nőt, a nőt ott a bércen közt, vagy husz kilométernyire a csikorgó hidegben...

Szép és hangulatos cikk volt, jó tollu és jó fantáziájú ember írta. De én valahogy nem tudtam megérteni a tisztokat. Ugy magamban sajnáltam is őket. Éjszaka, hidegben ott a hegyek között husz kilométert akkor, amikor a második vagy a harmadik házban, husz lépésnyire bizonyára találtak volna ép olyan csillogó szemű, fekete-hajú rutén leányt...

Valahogy úgy képzelem mindenki, hogy ott, ahol az operációk folynak, a megszállott falvakban nincs senki, csak katona, katona... Valahogy úgy képzelem, hogy az a millió és millió ember, akinek szántóföldjét most ágyukerekek boronálják, mind utasok indult, elmenekült olyan vidékre, ahol nem fűtyülnek a golyók.

A felsőmagyarországi városok lényegre tele és tele vannak menekülőkkel. De az a rengeteg embertömeg csak igen kis része annak a lakóságnak, amelynek földjén a háború folyik. A nagyobbik rész az otthon maradt, a faluban, ahol a földje van, a házban, amelyben született s mialatt ágyuk dörognak, feji a tehenét, hántja a kukoricát, kezében a gyau, vagy az ár.

A háború zajától csak azok menekültek el, akik tehettek, a vagyonosak s ezek odaát a határon túl igen kevesen vannak. Elmenekültek a legtöbb helyről a zsidók is, legalább egy részük, de többnyire csak a legközelebbi faluig, hadállásaink mögé s ott lesik az órákulumot, a mi tréninget. Mert a trén, az adja nekik a legjobb tanácsokat. Trén csak olyan helyen van, ahol biztonságban lehet. Ha ütközet fejlődik, a trént küldik vissza. Ha visszavonulásról van szó, a trén az első. Így a trén a menekülők háborús barométere: ha megy előre, mennek ők is, ha valamelyik faluból elindul a szekértábor, szedik cökmökjüket a zsidók is.

De nem hagyja el, még ha ott ütközet folyik is, a faluját a rutén, a longyel paraszt, szóval a lakóság nagyobb része. S habár ez a lakóság sokat szenved is, de fantázia szüleménye, hogy a kozákok, vagy más orosz hadak mérsárolnák a békés, polgári lakóságot. Elhajtják marháikat, elrabolják esetleg — rekvirálás-

nak mondják katonai nyelven — az élelmiszereket, de az életét nem bántják senkinek. Közel két hónap alatt összesen huszonhárom olyan községben, városban voltam, amelyet hosszabb kevesebb ideig oroszok tartottak megszállva, de egyetlen egy helyütt sem hallottam, hogy a lakóság életbiztonsága ez idő alatt veszélyben lett volna. A huszonhárom község közül kettőt perzseltek fel teljesen, egyben több házat gyújtottak fel, a többi helyütt pedig csak az állomás és gyárépületek, vasuti órházak estek áldozatul a kozák vadságnak. A siránkozó lakóság panaszra mindig csak egy volt: a rablások és a nők...

Nem bántották azokban a községekben, ahol jártam az oroszok a zsidókat sem. Erre nézve egy jellemző epizódot hallottam. Október közepe táján seregünk egy felderítő őrszert küldött ki, előnyomulási irányától keletre Kolomea városába. A várost az oroszok kiürítették aznap s a lakóság, főleg a zsidók kitörő örömmel fogadták a magyar katonákat. Elhalmozták őket minden jóval, kitűzték a sárga-fekete lobogót házaikra, kivilágítást rendeztek tisztelőikre, sőt összegyűltek a főtéren, táncra eredtek.

Két nap múlva kozák patrul teltött egy délelőttöt a városban. A ruszofilek természetesen besügték nekik, hogy a zsidók milyen örömmel és ünnepléssel fogadták a mi katonáinkat. A kozák altiszt haragya lobbant s elrendelte, hogy a zsidók valamennyien gyülekezzenek a főtéren. Nagy volt köztük a riadalom, félelem. Pogromra gondolt mindegyikük. A rettenetes kozák glédába állította őket a főtéren, aztán a következő szónoklatot intézte hozzájuk:

— Kutják, hallom, hogy amikor az osztrákok itt voltak, örömtökből táncoltatok. Hát most mi vagyunk itt és azt mondom nektek, hogy most is örüljétek és táncoljatok, mert különben végigkorbácsolnak benneteket!

És a zsidók — mit tehettek volna egyebet — örültek és táncoltak.

Zádor Jenő.

Naptárhirdetőink

szives figyelmébe.

Az Aradi Közlöny kiadóhivatala az előbbi évekhez hasonlóan az idén is díjazással illusztrált naptárt ad ki. Arra kérjük t. hirdetőinket, hogy feladni szándékolt hirdetésüket — annak megfelelő helyen való elhelyezése érdekében — ideje korán hozzánk juttatni sziveskedjenek.

Hadisarcot fizet

a monacói fejedelem.

(Bülow tábornok seregei Albert fejedelem franciaországi kastélyánál.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Berlin, november 28.

Albert monacói fejedelem néhány héttel ezelőtt kellemetlen híreket kapott Franciaországból, az Aiane-völgyében levő birtokáról, amelyet németek szálltak meg. A Sissonne községhez tartozó birtok egy ideig abban a veszélyben forogott, hogy a németek elpusztítják a községgel együtt, mert az átvonuló katonák a környék útjain elszórt üvegdarabokat találtak, amelyek megegyeztek a kozák bombáéval. Ezért a német hadosztályparancsok Sissonne községre 500.000 frank hadisarcot rótt ki, a község lakosai azonban összesen csak 125.000 frankot gyűjtöttek össze és ezért a német parancsnok kijelentette, hogy ha nem fizetik meg a hadisarcot, elpusztítják a monacói fejedelem kastélyát, valamint Sissonne községet is súlyosan megkárosítják.

A németek nemes gondolkodását bizonyítja, hogy mielőtt ezt a szigorú büntetést végrehajtották volna, módot engedtek a sissonneiakkak, hogy megfizethessék az 500.000 frankot. A község két bizalmi férfit ugyanis elküldtek Monacoba, hogy a fejedelemtől kérjék a még szükséges összeg lefizetését. Bülow tábornok megbízásából a két bizalmiférfi a következő levelet vitte Monacoba:

Hadosztályparancsnokság

Saint-Quentin...

A sissonnei polgármester úrnak!

A hadosztályparancsnok ur excellenciája megengedi, hogy két tagból álló bizottság utazzék Monacoba és hogy őfelségétől, Albert fejedelemtől kérelmezze a még szükséges összeg elutazásának pontos időpontja megállapítását és a bizottság utlevelet kap, aminek mellé autók bocsátunk a rendelkezésére, amelyen egy német vasútállomásra fognak utazni, ahonnan Svájcban és a lehető legrövidebb idő alatt tartoznak tovább utazni. Excellenciája azzal is megbízott, hogy tudassam, miszerint a hadisarcot legkésőbb november 1-ig meg kell fizetni. A küldöttség ezt Albert fejedelem őfelsége tudomására tartozik hozni, hozzáátva azt, hogyha a fejedelem az összeget nem fizeti le, úgy a herceg kastélyát és birtokait felgyújtjuk és leromboljuk. Von Krupka, alezredes.

A két tagból álló küldöttség s levélen kívül még 1000 frankot kapott utiköltségül, nehogy az uton hiányt szenvedjenek. A két derék sissonnei polgár Svájcban és Olaszországban át utazott Monacoba, a hová négy nap és négy éjszaka alatt szerencsésen meg is érkeztek. A monacói fejedelem azonban fogadta őket és egy levelet írt nekik Bülow tábornok címére. A levél a következőképpen szólt:

Tábornok ur,

hogy megakadályozzam a veszedelmet, amellyel önkönkelten Sissonnet és Marchais megfogyottaték, becsületesszavamra köszélzem magam, hogy utalásos összeget, természetesen csak abban az esetben, ha a háború anélkül végződnék, hogy birtokomat és a kérdéses községet bármi károsodás is érte volna. Mint uralkodó fejedelem ezt a kérést magával az önkönkelten uralkodójával akarom elintézni, aki tízezer éven keresztül barátjának nevezett és a fekete sas-rend lovagjává ütött.

Lelkiismeretem és méltóságom felülmenekedik a félelem, mint a hogy elhatározásom felülmenekedik a részvéten, de ha ön leromboltatja a marchais-i kastélyt, amely a tudományok és jótékonyágnak az otthona, ha ön ennek az építészeti kincsek is olyan sorost szánt, mint a reimai székelygyűjtemény, a világ fog ítélletet mondani ön fölé és én fölétem. Maradok excellenciádnak kiváló tisztelettel Albert, Monacó uralkodója fejedelem.

A bizottság elutazása után a fejedelem a római német nagykövet kezeihez tiltakozó irást juttatott azzal a megbízással, hogy az nagykövet küldje el a császárnak. A nagykövet azonban kijelentette, hogy a tiltakozást csak a német kormánynak küldi el. A fejedelem ezenkívül bejelentette az esetet a francia kormánynak, azonkívül tiltakozott az Egyesült Államok és Spanyolország franciaországi nagyköveteinél.

Uj fegyver a német-francia harcokban.

(Kialakulóban a nagy német offenzíva. — Támadás Ypern—Labassée közt.)

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Berlin—Köln, november 28.

A német csapatok újabb támadása.

Stockholm. A „Stockhoms Dagblad“ katonai munkatársa ma a következő leírását adja a harcéri helyzetnek:

A nyugati harcúterén, úgy Flandriában, mint Franciaországban a német és francia jelentések egybehangzó véleménye alapján a helyzet változatlan. A múlt hét végén is az állandó rossz időjárás miatt esőnapok voltak, amelyeket csak különböző hevességű tüzérségi harcok jellemeztek, tovább apró előnyomulások a franciák részéről, akik lövészárkaikat valamivel előbbre vitték. Viszont a németek, — a hivatalos jelentés szerint — jó darab terepet nyertek Rheims előtt.

Holland és egyéb nemzetiségű haditudósítók táviratai jelentést tesznek a németeknek most folyó helyzetváltozásáról és seregátvitelről, melynek célja erős német offenzíva volna, azonban a szövetségesek gyöngébb pontján, mint amilyen Ypern. Ez pedig azok miatt az erős csapatkoncentrációk miatt történt, melyeket az ententebeliek Ypern előtt vittek véghez, és melyek a németek oly erős és hosszantartó támadásait eredményezték az ellenséges állások ellen. A hivatalos jelentések ebben az irányban semmiféle adatot nem hoznak arra nézve, hogy ezek a stratégiai szempontból amúgy is valószínűtlen feltevések igazak-e, vagy nem.

Kopenhága. A National Tidende párisi munkatársa jelenti: A francia hadvezetőség teljesen tájékozatlan a németek szándékai felől. Nem tudja, mit tervez a német nagyvezérkar Ypern, Soissons és Reims folytonos bombázásával, sejtelve sincs arról, hogy mi a célja az Argonneokban a gyalogság örökös rohamaival. A legvalószínűbb az, hogy a német hadvezetés így akarja kipuhatolni az egyesült angol-francia-belga harcúterén legsebezhetőbb pontját. A leghevesebb az ágyúzás Ypern és Soissons között, de a harcúterén egyéb helyein is erősen dolgozik a német tüzérség.

A flandriai harcúterén a jelekből ítélve, a németek nagy csapatösszevonásokat visznek keresztül. Tömérdek német gyalogos katona vonul Ypern és Dixmuiden felé. Ujabbban a gyalogságot lovasság és tüzérség is követi. A német utászcsapatok az Yser-csatorna mentén egészen Bixchooteig és északra Dixmuidentől az egész árterületen lázasan dolgoznak. Brügge és Courtrai között a németek erős tüzérségi hadállásokat foglaltak el. Minden jel arra vall, hogy a németek a legnagyobb erőt Soissons körül fejtik ki, mert innen vannak legközelebb Párishoz. Az Argonneokban se éjjel, se nappal nem szünetelnek a német támadások.

Berlin. Genfből táviratozzák a Lokalanzeiger-nak: Verduntól északra a szövetséges seregek kétségbeesetten állottak ellent, a németek mégis némi tért hódítottak. Az angol és a francia tüzérség minden erejével azon van, hogy megakadályozza Arras további bombázását, amelyet a német ütegek szünet nélkül folytatnak. Az Aisne folyó mentén lévő Mussy falu birtokáért elkezdődött csata folyik.

Nagy csata Ypern és Labassée között.

Köln, november 28. A „Köln. Ztg.“ jelenti Kopenhágából: A „Daily Chronicle“ munkatársa a következő jelentést küldte Észak-Franciaországból:

Az Ypern—Labassée vonalon óriási csata van kialakulóban. A németek az egyesült francia angol hadsereget megtámadták. Hír szerint a németek új tüzérséget kaptak és még eddig nem létezett kaliberű ágyukat alkalmaztak.

Pneumatikus ágyú.

Hága, november 29. A Telegraaf jelenti Londonból: Egy előkelő személység, aki az angol főhadiszállásról tért vissza, elmondotta, hogy a németeknek új fegyverük van: egy zaj nélküli ágyú, amely pneumatikusan és mechanikusan adja le a lövéseket. A lövés dörrenés nélkül történik és csak akkor vehetjük észre, hogy löttek reánk, amikor a gránátok már előttünk és közöttünk robbannak szét. Nagyobb eredményeket azonban eddig nem ért el az új fegyver.

Kimerültek a szövetséges csapatok.

Rosendaal. A hollandi lapok haditudósítói jelenti a francia főhadiszállásról, hogy a franciák és az angolok ki vannak merülve, a belga csapatok pedig nem számítanak többé, annyira megfogyatkozott a számuk és oly nagy közöttük a csüggedés. Az egyesült sereg élelmezése siralmas, mert az angolok fukarok az élelmiszerek szállításában. Megbízható jelentések szerint Dünkirchen körül állanak a belga sereg maradványai, mindössze két ezred, a 4. és a 24. Ennek a két ezrednek tisztjei arra kérték Albert királyt, hogy rendelje vissza a harcúterébe a két elesigázott ezredet, adjon nekik végre pihenést és küldje őket Párisba.

Erősítéseket kapott a francia sereg.

Stockholm. Az egyik stockholmi lap párisi levelezője a Flandriában folyó harcokról ezt sürgönyzi lapjának:

— Azt a franciák jól tudják, hogy reménytelen a helyzetük Flandriában, bizonyítja ezt Pau tábornok napiparancsa is, a melyben megparancsolja csapatainak, hogy a legnagyobb eréllyel álljanak ellent a német offenzívának, a mely ez idő szerint, úgy látszik, úgy nyugaton, mint keleten tetőpontját érte el.

Magánértesülések szerint a francia sereg délről, különösen Toul, Reims és La Bassée tájékán nagy megerősítéseket kapott.

Japan segítség kell.

Genf. A Newyork Herald párisi kiadása közli: A szövetségesek a hivatalos formák betartásával segítséget kértek Japántól. A diplomáciai jegyzék úgy szól, hogy a szövetséges angol, francia hadvezetőség elsősorban műszaki és utászcsapatokat vár a japán kormánytól.

Dixmuiden a németeké.

BERLIN. Hivatalosan jelenti, hogy a Daily Mailnak az a jelentése, hogy Dixmuiden a szövetségesek visszafoglalták volna, teljesen alaptalan. Dixmuiden ma is a németek kezében van.

Belfort ostroma huszezer halottal.

BERLIN: Genfből jelenti, hogy a belforti helyőrség nyolc kirohanását a németek visszaverték. A

belfortiak vesztesége huszezer ember.

Zeebrügge bombázása.

Amsterdam. A Tijd harctéri tudósítója a következőket jelenti a belga tengorpartnak és Zeebrügge városának az angol és francia hadihajók által való bombázásáról:

November 24-én az egyesült flotta tüzelni kezdett a belga tengorparton lévő német hadállásokra. A németek bórzasztó ágyutüzzel igyekeztek elzavarni a flottát, amely három kisebb cirkálóból és számos torpedónaszádból állott. Néhány órával később egy másik flotta is megjelent, amely Ostende és Wenduine között foglalt állást és tüzelt a partra. Westende közelében a hadihajóknak csakhamar vissza kellett vonulniuk, miközben egy torpedóvadász megsérült. Ez a visszavonuló flotta azután Zeebrügge ellen fordult. A város villamosművei és kokszkészlete csakhamar lángborultak. A Palace Hotel és a heisti székese gyház tornya erősen megrongálódott. A kikötőben is nagy a rombolás.

Amsterdam. Zeebrügge bombázásáról a Telegraph-nak ezt jelenti Sluisból:

Az angol hajók 24-én délután két órakor jelentek meg. Az idő ködös volt. A hajók körülbelül hat kilométernyire állottak a parttól, amidőn bombázni kezdték Zeebrügget és Heistot. A zeebrüggei villák és házak közül több lángborult. A polgári lakosság elmenekült. A délután folyamán a német ütegek az egész vonalon elűzték az ellenséges flottát.

A fölrobbant angol sorhajó.

Berlin. A lapok jelenti, hogy a Bulwark robbanása oly heves volt, hogy Shyrrness házaik alapján rázta meg. A hajó egyes részei hat mérföldnyi távolságra repültek. A robbanást hatalmas füstfelhő és felcsapódó lángoszlopok követték. A hajó három perc alatt elsüllyedt és csak roncsok uszáltak a vizen. Valamennyi tiszt elpusztult és a vízből kifogott közlegények hullái is rettenetesen meg voltak csonkítva! (M. T. I.)

Félelem a német inváziótól.

Róma. Londonból jelenti a Giornale d'Italia-nak: A Times nagy nyugtalanságot keltett legutolsó számával. Híradása szerint a németek olyan csapatszallító hajókat építenek, amelyek igen alacsony járatuak és ezért nem merülhetnek el annyira, hogy az aknába ütközzenek. Ezek az új hajók nagy csapatokat fognak átvinni a németek a kontinensről Angliába.

Angolok veresége Kelet-Afrikában.

Kopenhága. Az angol külügyminisztérium közlése az indiai államtitkár következő jelentését:

Egy angol csapat, amelyet Brit-Kelet-Afrikából kiküldöttek, hogy egy fontos német vasuti állomást megszálljon, november közepén erős ellenséges csapatra bukkant. Az angolok már a vasuti állomás közelébe nyomultak előre, amikor a németek támadása miatt kénytelenek voltak visszatérni a tengorpartra és hajóra szállani. Az angol csapat vesztesége közel nyolcszáz ember.

Az ARADI KÖZLÖNY telefonszámai:

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	— 367
Szerkesztőség (csak éjjel használható mellékállomás)	— — — — 151
Kiadóhivatal és hirdetés osztály	— — — — 151
Nyomda	— — — — 151

Haldoklók között déltől reggelig.

(Amit elképzelünk és amit átélünk.)

— Szerbiából hazatért munkatársunktól. —

Arad, november 28.

Néhány évvel ezelőtt sikerült újságíró-stíklit követett el egyik budapesti kollegánk: — csavargónak öltözve bejutott az államrendőrség fogházába és a saját testén tapasztalta ki a cellabeli élet érdekességeit. Megtudta ő is, hogy a valóság más, mint amit mi bizonyos intézményekről, helyzetekről elképzelünk és leírunk. Például, amikor én nemrég a kecses külsejű Traisen nevű kórházhajóról olyan meleg sorokat irtam, nem sejtettem, hogy a tiszta fehér talak között mennyi köny fakad az emberi szenvedés milyen tajfunja pusztít. Ennek azonban nem a hajó vezetősége az oka. A mérhetlen fájdalom, bánat és sóhaj szülője: — az emberiség mostohaanyja, a véres és tekete arcú asszony: a háboru.

... Törött lábbal feküdtem két napig Szabács egyik ép falu házában, a melynek tetején át azonban — tréfán kívül — egyszer srapsapneigolyó potyogott a levesbe. Szombaton délnél a lakáshoz üzent Barcsay Abris dr. a Traisen főorvosa.

— Gyorsan hozassa magát a hajóra, mert a Traisen kora délután elindul Mitrovicára és ott átadjuk önt a rezervkórháznak.

Elvittek a hajóhoz. Alul van a tisztibeteg-terem, fönt pedig a legénységé.

— A tisztibeteg-teremhez — mondta a főorvos — nagyon meredek lépcsőn lehetne önt levinni, már pedig ez végzetessé válhatnék az ön sebére. Pár óra múlva úgy is Mitrovicán leszünk, addig maradjon a legénységi teremben. K. Frigyes vadászkapitány is ide kerül, mert lőtt hassebe van és szintén veszélyes a hajó tenekére vinni.

Megnyugodtam. Végre, csakhogy kórházba jutottam a hosszas bizonytalanság után. Talán holnap már otthon is lehetek. A terem lassan megtelt súlyos és egészen friss sebesültekkel. Nagyon nyögtek és nagyon kiabáltak, amin én igen csodáikoztam. Mindig úgy képzeltem: milyen boldogok lehetnek a harctér szennyes, véres, ragályos földjéről ejjutott katonák, ha végre tiszta ágyba kerülnek. Mindig így képzeltem és mindig így is irtam: a katona mosolyog, vidáman és meglegedetten halmeg a tiszta fehér kórházi lepedőn. Oh, milyen más a való élet, oh mennyire másképen látunk mindent, ha magunk is osztályosai vagyunk a szenvedésnek. Csupa panasz az ajkakon. A seb örületesen fáj s a legjobb mentőkocsi is gyilkosan ráz a rossz kövezeten. Tőlem egy lépésnyire kusza szakállu szabadkai tekete népfőlkelő két tüdősebbel teküdt. Folyton beszélt. Minden második katona félrebeszél a nagy láztól. Sebaj, gondoltam, négy órára Mitrovicán leszünk. De hiszen már három óra. Mikor indulunk? A sebesülteket még mindig hozzák. Végre négy órakor megindulunk. Az orvos végig járja a betegeket és itt-ott csilapító-pórt rendel. Mi történt? A hajó

hirtelen megáll. Egyes betegek kiáltoznak:

— Aknára futottunk?!

— Elsülyedünk? Segítsenek!

Megtudjuk, hogy a Klenák—szabácsi ponton-hidat, amely ma lett kész, vonakodnak szétnyitni a pionérek. A főorvos haragosan kiáltoz:

— Micsoda dolog ez! Itt 180 sebesült fekszik! Azonnal felnyitni.

Csönd. A hidat nem nyitják föl. A hid parancsnoka megérteti a főorvossal: az új hidon olyan fontos hadiszállítások vannak, hogy késő estig lehetetlen fölnyitni és megzavarni a forgalmat. Ott állunk a hid előtt a Száva közepén. Eszembe jutott, hogy tíz nappal előbb Jaraknál átmentünk a ponton hidon és milyen vidám pionérokat láttunk. Ettek, ittak, fészülködtek, leveleztek és felolvastak a pontonokban. Közülük ki tudja hányan teküsznek most a hajonkon? De nem lehet nyugodtan gondolkozni, nem lehet a derült napsugaras képnél megmaradni. Az este leszálított és a sebesültek láza emelkedett. A szabadkai népfőlkelőtől jobbra a vadászkapitány hasonfekve szenvedett és minden percben új kívánsággal fordult szolgájához a szöke osztrák Zimmelhez. Kevés ügyetlenebb fiut teremtett az isten és a kapitány gyakran azt se tudta: nevensen-e, vagy dühöngjön.

— Amily mértékben pusztulok én — mondta a beteg tiszt — olyan mértékben erősödik ez a fickó. Végre is minden erőm az övé lesz és el fog temetni.

A galgen humor nem tudta megkacagtatni a katonákat. Még a szobában lakmározó és vigan hancurozó sebesült tengerészek mókái se varázsoztak mosolyt a megtört szemü szenvedő orcákra. A tengerészek folyton szóval tartottak. Elmondták, hogy a Száva feneké Szabáctól Belgrád felé tele van aknákkal és a Maros, Kőrös, Lajtha monitorok mindaddig tétlenségre kárhozódnak, amíg az aknákat ki nem halászhadják. A nagy aknafogó most készül; addig kisebb uszályokkal kísérleteznek. Tegnap majdnem kifogtak két aknát, de huzás közben elszakadt a láncuk, olyan erősen láncolták azokat a Száva fenekére.

A beszéd összefolyik előttem és folyton a sebesültek nyögése zsong a fülemben:

— Víz, víz... jó emberek víz, víz... egy korty víz, víz...

A főorvos egy csésze teát küld föl nekem. A felét odaadom az egyik haldoklónak. Istenem hogyan néz rám... a szemé fölgyújtja a szívemet és elperzseli az agyvelőmet. Aztán lehunyorom a szempilláimat. A terem ablakain átjár az esti szél és az esőt arcunkra permetezi... Eső vagy köny... nem tudom, nem tudom.

A sarokban fölemelkedik egy magas katona és dühösen hadonászik.

— Csak szurd? — kiáltja jász kunos kiéjtéssel. — Űk se kimélnék; a storkát.

A beteg a vadászkapitány felé tart. A komikus Zimmel utját állja és birkózik a lázas sebesültevel.

— Matyár testver, — szól a kapitány — nincs most a harcterren.

Végül a matrózok megfékezik és megkötözik. A fogait dühösen csikorogtatja.

Egy pillanatra csönd. Aztán újra kezdődik a halál orkánja. Az egyik folyton a zászlóval bibelődött. Szidott valami Zsente nevű őrmestert, mert elhagyta vinni a zászlót. A szabadkai népfőlkelő delirálni kezd.

— Tüdősebem van, vizet adjatok. hát ne hagyjatok el. Hoffmann, te is elmegy! Hát Zoltán miért nem marad mellettem... Főv koronát egy korty vízzel!

Az inspekciós matróz fölébred és egy kulacs vizet ad neki. Egy hajtásra kiissza és újból kezdődik az esdeklés!

— Víz, víz... Maródi verter adj vizet...

A nyögés és jajveszékelés észbontó hangversenye csillapulni kezd. A már érzéketlenné vált és ezt a képet teljesen megszokott verterek altató porokkal járnak végig a legsúlyosabb betegeket és éjfél tájban, amikor a hajó megindulhatott, alvó embereket riasztogató a gőztülök.

Pizkos, szürke reggel virradt ránk. A hajóablakon Mitrovica ködbefolyó körvonalai bámultak be. Vörös kereszt szállítások jöttek és izzadva, lihegve cipeltek bennünket a kórházba. A szabadkai népfőlkelő és a lekötözött katona azonban már nem került közénk a mitrovicai fegyház-kórházba. Testük hamarosan ama sirokba jutott, amelyek a hajóállomás közelében a Száva-parton domborulnak és a hantokon gránát, vagy srapsapell köpeny nyugszik, vaszavával hirdelve, hogy mi volt az elmulás okozója.

Bolgár Lajos.

Horvát képviselők a miniszterelnöknél. Budapestről jelentik: A horvát képviselők értekezletük után küldöttségileg tisztelgtek a képviselőházban Tiszavál. Háromnegyed órai eszmecsereát folytattak horvátországi kérdésekről.

Új belső titkos tanácsosok. Bécsből jelentik: A király Váradi Árpád kalocsai, Bauer Antal zágrábi érseknek és Balás Lajos roznói püspöknek a valóságos belső titkos tanácsosi címet adományozta.

A családtagok részére kiadott arcképes igazolványok használata. A m. kir. államvasutak igazgatóságától vett értesülés szerint az állami, a vármegyei és a törvényhatósági joggal felruházott városi alkalmazottak igényjogosult családtagjai részére az 1915. évre szóló arcképes igazolványok alapján feláru menetjegyek a m. kir. államvasutak személypénztárainál már f. évi december hó 1-től kezdve válthatók. Az államvasutak igazgatósága e rendelkezésével azt célozza, hogy azok az igényjogosult alkalmazottak, kik az arcképes igazolványt családjaik részére kiváltották, az egyes utazásra szóló igazolványok megszerzésének terhéért már a folyó évre is mentesüljenek.

Napok kérdése az oroszok teljes kiűzése.

— Jó hírek a t. Házban. —

Távirati tudósítás.

Budapest, november 28.

Lassan gyülekeznek a képviselők, de fél-tizenegy óra tájban egyszerre megtelek a Ház mozgalmassá, színes tömeggel.

Mint mindig, most is *Batthyány Pál* gróf az első és fogadja a koránkezőket. Hamarosan megjelenik *Polónyi Géza*, suttogva, rejtelmes arccal sűrű-forog, félre hívja a korifeusokat, jegyzeteket mutat.

Egyszeriben kipattan a rejtve őrzött nagy titok, hogy fel akar szólalni és *ki akarja fejtetni kritikáját a kivételes törvények kiterjesztésére és a hadiadóra vonatkozó javaslat fölött.* Párthivei körül fogják és befolyásolni igyekeznek, hogy ne zavarja a cirkulusaik és rendelje magát a függetlenségi-párt elnöki határozata alá, bárha nem tagja hivatalosan a párnak. A függetlenségi párt elnöki tanácsában ugyanis tegnap az volt a felfogás, hogy a párt ünnepélyes álláspontját a történelmi időkhöz illő komolysággal egyedül *Károlyi Mihály* terjessze elő.

A jobboldalon a kormánybiztosok és zempléni, uugi, abauji, sárosi képviselők nyugtatják meg a képviselőket, hogy *vidékről a legjobb híreket hallották: az oroszok teljes kiűzése csak napok kérdése, a lakosság nyugodt és a károk jelentéktelenek.*

Karácsony államtitkár *Hazai báró* miniszter helyett egy nagykorú földmivelők feleségéből álló küldöttséget fogad, akiket *Bakó* képviselő vezet.

A miniszterek *Hazai báró* kivételével, mindannyian itt vannak. *Tisza István* *Andrássyval* tanácskozik. *Mangra Vazul* beszélget a románok hűségéről és mondja, hogy információi szerint *Romániában az uralkodó hangulat mellettünk van.*

Az ülést délelőtt 11 órakor nyitotta meg *Simonsits Elemér* elnök. Mély részvétellel bejelentette, hogy *Latinovics Pál* országgyűlési képviselő ma éjszaka meghalt.

Miután kegyeletes szavakkal elparentálta, azt javasolja, hogy a Ház részvétét jegyzőkönyvben fejezze ki.

Ezután az egyes bizottságok előadói jelentették, hogy a bizottságok letárgyalták a mult ülésen beterjesztett törvényjavaslatokat és jelentéseket.

Ezután a napirendhez *Polónyi Géza* szólt fel. Helytelennek tartja, hogy a jelentéseket nem tüzték ki napirendre.

Tisza István miniszterelnök: A t. Ház előtt ez idő szerint fekszik egy törvényjavaslat a háboru esetre szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912. évi 63. t.-c. kiegészítéséről és egy jelentés, amelyet én terjesztettem be a háboru esetre szóló kivételes hatalom igénybevételéről. A magam részéről a törvényjavaslat letárgyalását sürgősnek tartom, mert abban olyan intézkedésekre adatik a kormánynak felhatalmazás, amely intézkedések igénybevétele sürgős.

A jelentésről, a melyet beterjesztettem, az a felfogásom, hogy annak az azonnal való beterjesztése kötelességét képezte a kormánynak és nekem, viszont azonban annak tárgyalása nem sürgős. Azt tartom, hogy nem is volna ildomos, ha a képviselőház ezt a jelentést olyan időben tárgyalná, amikor a tisztelt ellenzék a legtisztább hazafias szándékok feszélyeztetik a háborura való tekintettel, a kormány jelentésének alapos megvitatásánál.

A kormányjelentés a kivételes hatalom igénybevételéről nagyon terjedelmes. Ennek tanulmányozására több idő szükséges és szerintem a bírálat csak olyan időben lehet igazi bírálat, a mikor a háboru semmi irányban sem befolyásolja azt. En a bizottságban magam proponáltam, hogy a bizottság csak a törvényjavaslatot tárgyalja le és ne egyúttal a kormány jelentését is és ez utóbbit halasztva arra az időre, mikor alaposabb bírálatra van kitévés.

A mi azt illeti, hogy a 16. §. kifogásolható: mikor a törvényjavaslatot a Ház tárgyalni fogja, megfontolás tárgyává teheti a Ház, hogy a felmentést megadja-e, vagy nem.

Az erre vonatkozó javaslat már kiosztatott, a tisztelt Ház tagjainak alkalma volt azzal behatóbban foglalkozni és nincs semmi akadály a annak, hogy e tekintetben a tisztelt Ház a részletek tárgyalása során böles belátással határozzon.

A Ház az elnök napirendjét fogadta el oly értelemben, hogy csakis a törvényjavaslat tárgyalását tüzte ki a hétfői ülésre. Ezzel az ülés véget ért.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Színházi műsor:

Vasárnap: *Cigányprimás*, operetta, este *Limonádé* ezredes, operetta.

Hétfő: *Leányvásár*. B.

Kedd: *Gépirókisasszony*, új vigjáték. C.

Szerda: *Gépirókisasszony*. A.

* *A gépirókisasszony*, a budapesti Víg-színház nagyszerű új vigjátéka lesz a jövő hét újdonsága. A darab Budapesten 25 előadást ért meg. nálunk egy hét óta nap nap mellett folynak a próbák, a címszerepet *Heppesné* játssza a többi főszerepeket *Kiss Mariaka*, *Benkóné*, *Fülöp Irma*, *Borosnyai Várnay*, *Dolly*, *Szendrey Kiss Miklós* játsszák. — *Jászay Mari* a legnagyobb drámai művésznő *Komjáthy János*, a temesvári színház vezetője együttes felépítési a jelenlegi leeresztett helyárrakkal lesz. Péntek szombat és vasárnap *Bánk-Bán*, *Hangverseny* és *Tolonc* darabokban. Holnap, hétfőn *Leányvásár* és csütörtökön *Eva* kerül színpadra.

* *December 8-án* a kulturpalota nagyszínházban az aradi Vörös Kereszt egyesület hangversenyt rendez. A város és a megye egész közönsége tudatában a nagy és szent célnak, melynek szolgálatában a Vörös Kereszt áll, erájén telül is hozzájárul az estély sikerének emeléséhez. A hangverseny közreműködői: *Bosnyák Zoltán* miniszteri tanácsos felesége, a magyar énekművészet legkiválóbb képviselője: *Sándor Erzsi* magyar királyi operaházi tag és az Aradon előnyösen ismert *Berger Károly* hegedűművész, akik gyönyörű programmal töltik be az estélyt. Jegyek *Scherhag H.* és fia égnél 4—1 korona árban válthatók. Felülfizetéseket köszönettel vesz és hirdapokban nyugtat a Vörös Kereszt.

* *Szenzációs Harctéri felvételek az Apolló vasárnap* műsorán. A háboru fenséges látványossága bontakozik ki azokban a háborus felvételekben, amelyeket új műsorán mutat be az Apolló színház. Mindegyik felvétel leköti az érdeklődésünket, de az *Osztrák-Magyar Mozgófénykép Hivatal* sorozata feledhetetlen képet mutat be seregeink gigantikus küzdelméről. Az itthonmaradottaknak halvány fogalmuk sincs arról, miként mérik össze a harc-színtereken a fegyverek, az ágyuk erejét s miként fejlődnek ki az ütközetek? Ez a rendkívül érdekes háborus sorozat hű tükrét adja mindezeknek. Halálmegvető bátorság kellett ennek a felvételnek az elkészítéséhez. A tűzvonalban dolgozhatott a filmgyár operatőre, mert másként nem tudott volna felvételeket készíteni a felfejlődött rajvonáról, csapataink előnyomulásáról, a gépfegyverek elhelyezéséről s ágyuink borzalmas tüzeléséről. A harcnak minden más érdekes momentumait is megismerteti velünk ez a szenzációs harctéri felvétel. Így égő házakat látunk, melyeket az ellenség ágyutüze gyújtott fel, aztán egy repülőgép tér vissza kémlelő utjáról, több helyütt megsérülve az oroszok golyóitól. A publikum elragadtatással gyönyörködött ezekben a csodás harctéri felvételekben, amelyeket még csak vasárnap mutat be az Apolló. Hétfőn új műsor premierje van. 3

* *A gróf boszuja*. (Szenzációs műsor az Urániában.) A színház a legnagyobb gondossággal állította össze mai műsorát és a legkiválóbb dolgokat mutatja be közönségének egy változatos műsor keretében. A sláger egy szentimentális, érzelmes metéből felépített dráma, mely minden ízében művészi tökélyvel van megalkotva úgy a téma, mint a kidolgozás és előadás tekintetében. A remek sláger mellé méltán sorakoznak a műsor többi számai, mindegyikük a legszebbek, a legjobbak közé tartozik a maga nemében. — *A német hadsereg szárazon és vizen*. (Aktualitás az Urániában.) Nagy szövetségesünknek, Németországnak van a világ legképzettebb hadserege, mely úgy bé-

kében, mint most a háboruban meg tudta tartani világhírnevét. A színbáz ma bemutatja ennek az óriási hadseregnek életét, a legapróbb részletekig élénk tárja azta hatalmas gépezetet, mely békében és háboruban egyaránt a világ elismerését vívta ki magának. 5

* *A Világháboru képes krónikája*. Most jelent meg a Révai Testvérek kiadásában megindult népszerű folyóirat nyolcadik füzetét művészi képekkel, érdekes tartalommal. A füzet gazdagon van illusztrálva eredeti harctéri képekkel s művészi becsü műmelléklete, külön említést érdemel. A füzetben állandó rovat: *A háboru humora* s ingyen mellékletül hozzá van csatolva *Jókai*: „*A jövő század regénye*” című művének egy íve. Egy füzet 24 fillér. Előfizetés negyedévre 3 korona, Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII. Ullői-ut 18.

Egyiptom meghódítása — idő kérdése.

— *A törökök sikerei. — A német császár és a szultán barátsága.* —

(Hivatalos távirati tudósítás.)

Konstantinápoly, november 28.

Csönd a kaukázusi harctéren.

Konstantinápoly. A főhadiszállás a következő kommunikét teszi közzé:

A kaukázusi határon jelentékeny összeköttetések voltak felderítő csapatok között.

Enver pasa a török sikerekről.

Konstantinápoly. Enver pasa hadügyminiszter és vicegeneralissimus egy interjúban kijelenti, hogy a Kaukázusban és Egyiptomban működő török csapatok feladatuknak odig a legnagyobb sikerrel feleltek meg. A Kaukázusban a nehéz terepviszonyok és az erős téli viharok miatt természetesen csak lassabban fejlődhetik ki a török előnyomulás, de azért a csapatoknak már ott is egy egész sor jelentős sikerük volt. Fényesen fejlődik ki a török hadseregnek Egyiptomba való felvonulása, amelynek visszahódítása a legrövidebb idő kérdése.

Görög lapok a török nagyszabású egyiptomi expedícióról szólva, annak a nézetüknek, adnak kifejezést, hogy az angol védekezés már csak a török sereg számbeli fölénye következtében se számíthat sikerre. A nem mohamedán indus csapatok, amiket Anglia esetleg szembe állíthatna, nagyon is a török sereg mögött maradnak harcoképesség dolgában. (Bud. Tud.)

Német-török szövetségi barátság.

Konstantinápoly. (Hivatalos.) *A szultán Tekki pasa divizionáriust német császár mellé, utóbbi Goltz tábornagyot szultán mellé szárnysegédnek kinevezte.*

Felkelés a Suez csatornánál.

KONSTANTINAPOLY. *Benszülött csapatok a Suez csatorna környékén felkeltek az angolok ellen. Sebesült angolokat Cairoba szállították.*

A szent háboru.

Konstantinápoly. *Pajdadi angol konzulátus dragománja önként belépett a török hadseregbe a szent háboru hatása alatt.*

Angol foglyok Jaffában.

Konstantinápoly. Az „Agence Ottomane” jelentti Jaffából: *Az egyiptomi batáron legutóbb lefolyt ütközethen a török csapatok által ejtett foglyok egy része egy angol tiszt, egy altiszt és 27 főnyi legénység, Jaffába érkezték. Ojaérkezésük nagy örömet keltett a lakosság körében.*

A muzulmánok kiutasítása Franciaországból.

Konstantinápoly. Egy estilap jelentése szerint a francia kormány elhatározta, hogy úgy a muzulmán, mint a nem muzulmán török állampolgárokat, akik a jelenlegi török kormány híveinek mondják magukat, kiutasítja.

Hindenburg Visztulához szorítja az oroszokat.

— A Kárpátokban ma új harcok kezdődtek. —

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Budapest—Bécs, november 28.

A kárpáti harcok jelentősége.

Bécs. Illetékes körök szerint az oroszok kárpáti előnyomulásának és Csernovic kiűritésének nincs jelentősége. Előbbit visszaverjük, utóbbit stratégiai okok mellett a város kiméltése tette szükségessé. Az oroszok Csernovicba rendben bevonultak, nem bántottak senkit.

Ma reggel óta újból támadjuk az oroszokat.

Budapest: A sajtóhadiszállásról jelentik: Tíz napja, hogy az északi határon álló csapatainkhoz az első jelentések érkeztek arról, hogy erős orosz erők közelednek a szorosok felé. Az előrsők mindennap azzal jöttek vissza, hogy megfigyelték az orosz erők felvonulását és hozzávetőleg meg is állapították az erejüket. A határon álló erőink egy pillanatra sem tévesztették szem elől az oroszokat és minden elő volt készítve a fogadtatásukra. Az orosz betörés nem jött váratlanul. Tíz nappal ezelőtt szólaltak meg először az ágyuk a zempléni határon.

Az oroszok bevonulása három irányban történt. Miután az oroszok tulerejét megállapították, csapataink csatázva, folytonos erős harcok között engedték be a magyar területre az oroszokat. Az oroszok folytonosan támadtak és mindig új rohamra küldték csapatukat, amelyek nehéz veszteségeket szenvedtek. Véres fejjel kergették vissza őket katonáink. Ez a betörés nem sikerült. Az oroszok ekkor egy kerülővel seregeink jobb szárnya mögé akartak jutni. A mieink azonban vakmerő mozdulattal megghusították az oroszok tervét, átvágták magukat az orosz vasgyűrűn anélkül, hogy veszteségeket szenvedtek volna.

Kedden reggel megkezdődött a mieink általános támadása. Két irányból támadták meg az oroszokat, majd nemsokára csakhamar csatlakozott a harmadik irányból történt támadás is. Kedden estére kiverték az oroszokat, azonban a következő napon, szerdán, újabb orosz tartalékok vonultak be. Közben a mieink is jelentékeny erősítéseket kaptak és ma reggel újra kitört a harc. Már eddig is nagyon sok foglyot ejtettünk. A hangulat rendkívül bizakodó.

Hindenburgé a haza hálája.

— A császár a győzelmes hadvezérhez. —

Hannover, november 28. A Hannoverscher Courier közli: Vilmos császár tábornagygyá nevezte ki Hindenburg altábornagyot, a keleti seregek vezérét.

Thorn: A császár táviratot küldött Hindenburgnak, a melyben a legújabb győzelem után biztosítja, hogy a birodalom keleti határának megvédelméért megilleti őt a haza hálája. Elismerését, üdvözlését a csapatoknak azzal fejezi ki, hogy Hindenburgot tábornagygyá nevezi ki. Hindenburg hadseregparancsban közli seregével a császári táviratot. Ugymond újból 60,000 fogoly, 150 ágyú, 200 gépfegyver jutott zsákmányként kezéinkbe, de az ellenséget még nem semmisítettük meg. Rajta tehát, Isten, a császár és a haza nevében, hogy a legutolsó orosz is legyőzve a földre terperjük.

A sajtóhadiszállásról jelentik: Hindenburg megtáviratozta Frigyes főhercegnek tábornagyfi kinevezését, amelyet, ugymond velünk vállalt küzdelemben ért el. A főherceg szívélyes választáviratában kiemeli a szövetséges seregek egyetértését és kifejezi biztos meggyőződését, hogy végleges győzelem következik.

Kudarcot vallott az orosz akció.

BUDAPEST. A sajtóhadiszállás jelenti: Orosz előnyomulás főcélja volt osztrák-porosz szenterület megszállása. Ezen akciót sikerült eredményes, hadműveleteinkkel megbenitani.

Hatvan kilométernyire Varsótól.

Stockholm: A „Stockholms Dagblad” katonai munkatársa a következő leírását adja a lengyelországi harotéri helyzetnek:

A keleti harotéren még mindig folyik a lengyelországi nagy csata. A Visztulától északkeletre az oroszokat a Mlawától is visszaverték. Ugyanugy a rövidet huzták azoknál a harcoknál, melyek a Plock mellett fekvő fontos Visztula-átkelesekknél támadtak. A németek előnyomulása Lodz felé erősen visszaszorította az oroszokat a Visztula másik partjára. Az orosz vezérkar hivatalos lapjában, a „Hadihírnök”-ben megjelent ezeknek a harcoknak leírása. Ez német előnyomulásokról szól, melyek jelentékeny erővel történtek az orosz front ellen. Lowicz—Skiernewice vonalon. Ez a két város Lodz-tól északkeletre fekszik, husz kilométernyire egymástól és mindögyiket vasut köti össze Varsóval. (A Skiernewice és Varsó közti távolság vasuton 60 kilométer.)

Franciaország sorsa Lengyelországban dől el.

Genf. A francia nép érdeklődése két nap óta a nyugati harci frontról teljesen az északkeleten folyó harcokra irányul. Mindezek a lengyelországi osatárról szóló híreket lesi. Cherfils tábornok katonai szempontból méltatva az ottani eseményeket elismeri, hogy Hindenburg zseniális stratégia, a ki nagyszerű eredményeket ért el. Figyelmeztet cikkében arra is, hogy a németek a Lowicz—Bezeczyn közti terep megszállásával husz kilométerre keletre vannak Lodztól és csak nyolc kilométernyire a legfontosabb vasuti osomóponttól. A németek győzelmé egész vonalon visszavonulásra kényszerítene az oroszokat. A tábornok cikke e szavakkal végződik:

— Franciaország sorsa Lengyelország osatamezőin dől el.

Orosz foglyok és ágyuk Krakóban.

Bécs. A lapok jelentik Krakóból: Napenként hoznak ide orosz foglyokat, akiket azután a vasuton tovább szállítanak. Tegnap husz zsákmányolt orosz ágyút hoztak ide.

A foglyok elbeszélnek, hogy a déli Orosz Lengyelországban álló orosz hadsereg sokat szenved az élelmiszer hiánya miatt, miután a vidék az augusztusban, és szeptemberben ott lefolyt harcok alatt már teljesen elpusztult.

A néhány nap óta beállott kemény hideg a talajt megfagyasztotta, úgy, hogy a lövészárkok ásása óriási nehézségekbe ütközik és így az oroszoknak majdnem lehetetlen, hogy fedezékeket készíthessenek maguknak. (M. T. I.)

A bukovinai érsekség új székhelye.

Dornawatra. A bukovinai görög keleti érseki konzisztorium Csernovic kiűritése folytán székhelyét áttette ide.

Döntésre készülünk Szerbiában.

BUDAPEST. A sajtóhadiszállásról jelentik: Szerbiában az időjárás hidegebb, mint évtizedek óta. Magas hó borít mindent. A lakosság menekül. Utolsó hegyes akadályok következnek, azután döntés. Fiaink hősi harcos kedve kitünő.

Kezünkben a kragujeváci és belgrádi országot.

Budapest, november 28. A sajtóhadiszállásról jelentik: A lazareváci pozíciók elfoglalásával csapataink már megkezdtek a felvonulást. Itt a szerbeknek igen erős állásaik vannak. Lövészárkaik már akkor készen voltak, amikor csapataink még Valjevó előtt harcoltak, a Kolubara folyó felső részének elfoglalásával azonban megdől a szerbeknek ez a hosszabb defenzívára készült védelmi vonala is és igen valószínű, hogy már az első ütközetnél összeroppan ellenállásu.

Lazarevác elfoglalásával a mi birtokunkba került a Belgrád és Kragujevác felé vezető országot. A mi csapataink kezében van a Kolubara által nyújtott természetes védelmi állás is és ezzel Észak-Szerbiában a főközlekedési vonalakat feltétlenül uraljuk.

A szerb csapatokkal szüntelenül vannak heves összeütközéseink. A Kolubara vidékén állandóak a csatározások és a visszavonuló szerb sereg mindent elkövet, hogy csapataink gyors előnyomulását a lehetőségig késleltesse. A Szerbiában uralkodó nagy hideg a mi csapatainkat egyáltalán nem akadályozza az offenzíva további gyors lefolytatásában. A hegyeket méter magas hó takarja. Mindazonáltal a rossz karban tartott szerb országotakat katonáink sietve helyrehozták és így a hóviharokban is biztosították a trén elővonulását.

Az utak javításán, helyrehozatalán ezernyi munkás dolgozik, köztük igen sok alföldi, Szeged és Szabadka vidékéről való kubikus. Ugyszólván egy-egy éjszaka alatti mintaszerű országotat teremtenek a virradóra a kombattás seregek után törtető szekerészek már könnyű szerrel jutnak előre. A hegyi utak, hágók helyreállítása képzett utászcsapatok dolga, a síkságok uthalózatát kubikusaink maguk is rendbe hozzák.

Szerbia ellenállása az orosz segítség-től függ.

Berlin, november 28. Politikai körökben nagy figyelemmel kísérik a balkáni eseményeket. Bulgáriában a közvéleményben mind erősebb az áramlat, amely a királyt és a kor-

mányt a semlegesség elhagyására akarja készíteni. Ez idő szerint azonban sem a király, sem a kormány nem látják elérkezettnek az időpontot arra, hogy a neutralitást feladják.

Sokkal figyelemreméltóbb események történnek Szerbiában. A szerb ellentállás egyre csökken. Az osztrák-magyar déli hadsereg egyre jobban fojtogatja a szerb sereget.

Azt lehet mondani, hogy szerb hadsereg már nem is létezik és nem is tud nagyobb ellenállást kifejteni, csak abban a nem várt esetben, ha az oroszoktól municiót és csapatmegerősítéseket kapna. Erre pedig nem lehet reménye. Nem valószínű, hogy Románia megengedné, hogy Szerbiának Oroszország a Dunán hadianyagot és orosz katonákat szállítson.

Ilyen körülmények között, minthogy a szerb hadsereg mindjobban közeledik a teljes megsemmisülés felé, nem valószínű, az a feltevés sem, hogy Szerbia kénytelen lesz külön békét kötni.

Szerbek garázdálkodása Boszniában.

Szerajevó. Az a vizsgálat, melyet a szerbek végső kitakarodása után az országos kormány a keleti és délkeleti határvidéken lefolytatott, a szerb garázdálkodás gyalázatos dokumentuma. A betört szerbek egyforma kegyetlenkedéssel bántak a katolikus horvátokkal és a mohamedán bosnyákokkal: teljesen kifosztották, kirabolták őket. Már kész proskripciók listák voltak a szerb tisztek között s ezek alapján jelölték ki és tartóztatták le a mohamedán tiszteket. Betöréseik színhelyét azonnal annektálták is, s „hadtestparancsnokságot” szerveztek a szerb közigazgatást létesítettek. E „közigazgatás” természetesen kizárólag a harácsolást tartotta feladatának.

Elsősorban mindenütt a kataszteri könyvekre vonatkozó magukat és a katolikus és mohamedán lakosok telkeit, birtokait egyszerűen „átírták” a maguk nevére. Igen bőkezűen bántak az ingatlanokkal ahány katona csak jelentkezett a községhez, egy-egy telket kapott. Ezt az átírást aztán nyomom követte a birtokbavétel, a bentlakó tulajdonosokat egyszerűen kihajtották hajlékukból.

A montenegrói katonák óvatosabbak voltak, ezek ingatlanokra nem pályáztak, csak a marhákat hajtották el, a rend kedvéért azonban passzusokat szereztek a „közigazgatás fejeletől.” Ez kissé nehőzen ment például Visegrádon, ahol egy ottani cipészt Brajkovicot tettek meg polgármesternek: a polgármester ugyanis nem tudott írni.

Az ingókéron felül nagy kárt okoztak a szerbek azáltal is, hogy minden hivatalos iratot megsemmisítettek s minden történelmi műemléket, mely erre felé bőven akad, megromlaltak és elpusztítottak. Különösen a fozsai, visegrádi és rogatica kerület nagy az ilyen természetű kár. Itt garázdálkodtak leginkább a szerbek.

Kegyetlenkedéseik listáját most állítja össze a vizsgálat és máris megállapítható, hogy a lista a gonoszság és embertelenség terjedelmes történelmi dokumentuma lesz. Különösen kivérsüket megelőző napon, amikor már vasztukot érezték, követték el a gonosztettek egész sorozatát.

Egyetértés a szerbek közt!

Bécs. A Südslavische Correspondenz jelent, hogy nisi polgárok öszvevaztek odamonekült belgrádiakkal.

Bevonulni Macedóniába...

Bécs. A Südslavische Correspondenz jelent: Nis: A szerb kormány lapja a Szama-Uprava méltatlankodik Bulgária eljárásán.

A bolgár lapok ezen felháborodnak és követelik a bevonulást Macedóniába.

Bolgár polgárokat kineznek a görögök.

Szófia. Bolgár távíroda jelenti, hogy görög csendőrök Venve bolgár községben tekintélyes polgárokat templomba zárva megkínztak.

Vészi Margit tűzkeresztsége.

(Haditudósítás szük szoknyában.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, november 28.

Ma este érkezett Aradra Vészi Margit, a Kőlcsey-egyesület holnap felolvasója. A színes riportjairól ismert, kitűnő tollu egyetlen magyar női újságíró felolvasása iránt óriási érdeklődés mutatkozik a városban és Vészi Margit, aki most jött Cattaróba, ki fog elégíteni minden várakozást, annyi érdekes eseményt, megfigyelést hozott magával utjáról, és vonzó, kellemes előadása bizonyára tetszeni fog mindenkinek. Az Aradi Közlöny munkatőrsa abban a kellemes helyzetben volt, hogy már ma este beszélgethetett Vészi Margittal, aki a következő kedves szavakban mondotta el, tulajdonképpen hogy is jutott ő Cattaróba és hogy esett meg az ő tűzkeresztsége.

— Nem sok megfontolás előzte meg cattaroi utamat. Már a háboru elejétől fogva undorodtam a szegény északi harctéri tudósítók helyzetétől, mert a sógorom, Biró Lajos fenn ült és szinte fogolyként tartották, keveset láthatott, pedig sokra volna kedve, mersze és energiája. Oda semmi esetre se akartam felutazni, viszont bántott, hogy világháboru van és én semmit se látok belőle, hanem Pesten kötök harisnyót. A multkor találkoztam az utcán a szerkesztőmmel, aki megkérdezte, nincs-e valamilyen ideám, hova akarok menni? Éreztem, hogy hamar kell valamit mondanom, valami okosat és a jó isten megsegített, azt mondtam, hogy Cattaróba elmennék.

— Mikor?

— Holnap?

— Mennyi pénz kell?

— Sok.

— Holnap délelőtt bepakkolva jelentkezzen.

Másnap délelőtt bepakkolva jelentkeztem, el voltam látva konzervekkel, hálósákkal, minden szükséges felszereléssel. Még aznap délután elutaztam.

— Cattarói tartózkodásom egyik legérdekesebb epizódja volt, amikor patrouilleben vettem részt. Atmentünk a közeli D.-be, ulközben löttek a patrouillera. Mikor a golyók repültek felénk, a patrouille parancsnoka az utról leugrott a mély árokba és ott szaladt. Mi többiek fenn maradtunk az uton. A parancsnok rám kiabált, ugorjak le én is a güdörbe és szaladjak mögötte. Már épen kész voltam az ugrásra, de az utolsó pillanatban észrevettem, hogy a szoknyám nagyon szük és nem ugorhatom le. Inkább meghalok és agyonlövetem magam, de nem ugram le, mert szük a szoknyám. Inkább vértanu leszek, de indecens helyzetbe nem kerülök. Ezt mondtam és mentem tovább. Ha meghaltam volna, nem a háborunak, hanem egy nagyon szük szoknyának az áldozata lettem volna.

— A cattarói katonai parancsnokságtól ezt a Beställigungot kaptam:

Beställige, dass Frau Vészi Margit am heutigen Tage einem Patrouillengefichte, zwischen Cattaro und D., beigewohnt hat und in feindlichem Feuer gestanden ist. Beställige die Feuerlaufe und schneidiges Verhalten in Kugelregen. Aldirás.

— Résztvettem egy felderítőrepülésen is. Ö főhadnaggyal tettem meg kétfedelü repülőgépen a légi utat a nyílt tenger felett. Erről majd holnap beszámolok a Kőlcsey-zsuron.

HIREK.

LEGUJABB.

Magyar Távirati Iroda cenzurált jelentései.

Bukarest. A román távíroda jelenti: A parlamentet Ferdinánd király a trónörökös kíséretében trónbeszéddel nyitotta meg. Elpárentálta Károly királyt. Komoly nemzetközi helyzettel megküzdendő, — ugymond — a nemzet őszinte támogatására, legelőkesebb hazafiaságára, mindnyájunk egyetértésére van szükség. Meggyőződésem, hogy Önök áthatva a helyzet lehetőségétől, elintézik a törvényjavaslatokat, melyek a hadsereg szükségleteit ki-elégítik.

Páris, november 28. Libériai bomszölöttek fegyveresen betörték a francia Guineába.

Róma. Stefáni ügynökség jelenti: Barinál négy munkás uszó tengeri aknát fedezett fel, egyik a vízbe ugrott, hogy kiemelje őket. A hullámveréstől felrobbant az akna és mindnyájukat ezítte.

Konstantinápoly. Észak-Perzsia legnagyobb része háborus akcióban van Oroszország ellen. Angol uralom Teheránban nagyrészt megtört.

— A horvát miniszter Bretagneban. A genfi bank értesítette Pejacsevics Tivadár gróf horvát miniszter szlavóniai jószágkormányzóját, hogy a gróf Észak-Franciaországban, Bretagne egyik kis városkájában, Carnagban van internálva s egy szállóban lakik. A horvát miniszter egészségi állapota kitűnő és semmiben sem szenved hiányt. (Magy. Tud.)

— Koronás arany érdemkereszt. A király Petrovezky Dezső aradi törvényszéki irodavezetőnek nyugdíjazása alkalmából, sok évi hű és buzgó szolgálata elismerésül, a koronás arany érdemkeresztet adományozta.

— Változás a tábornoki karban. Bécs: A hadsereg rendeleti közlönye jelenti: Ófelsége elrendelte, hogy Brudermann Rezső lovag lovasági tábornok, saját kérelmére számfelüti állományba helyeztessék és Murr Győző altábornagy saját kérelmére nyugállományba vétessék.

— Esküvő. Szécsi Szigetky Jenő tartalékos hadvezér ma tartja esküvőjét, délután hat órakor az evangélikus templomban, Dürr Gusztika urleánnyal. (Minden külön értesítés helyett.)

— A virilisták névjegyzékének kijavítása. Arad város bíráló-választmánya Urban Iván báró főispán elnöklésével tartott ülésében foglalkozott az igazoló választmány által készített virilista névjegyzék ellen beadott felebezésekkel. Elutasította Winkler József és Mairovitz Emil felszólalásait és helyt adott Lusztig Ármic, valamint Hady Antal kérelmének és felvette őket a lajtsromba. Löbl Gyula alóját újból állapította meg és őt a névsorban új helyre osztotta be.

— Halálozás. Böhm Mór, volt őszentannai kereskedő ma reggel, hetvenegy éves korában Aradon meghalt. Az elhunytban, aki évek hosszú során volt Őszentanna tekintélyes, közbeesülésben álló polgára, Klein Miksa aradi kereskedő apósát gyászolja. Temetése vasárnap délután két órakor lesz a Boros Béni-tér 8. sz háztól.

— **Hadsegélyző emlékérmek.** A honvédelmi minisztérium hadsegélyző hivatala attól a gondolattól vezetve, hogy a hadsegélyzés nemes munkájában résztvevők ezt a közreműködést külső jelvényvel is dokumentálják, művészi kivitelű emlékérem kiadását határozta el, mellékelül tűzve ki azt is, hogy e révén a jelenleg fölöttébb stagnáló ipari művészet is foglalkoztatást nyerjen. Ez érem mintáját az oroszágos magyar királyi Iparművészeti iskola készítette el a már megjelent első példányok a műértők oly osztatlan tetszését vívták ki, hogy a magyar királyi Országos Iparművészeti Múzeum indítatva érezte magát e művészi becsü jelvények muzeális elhelyezését elhatározni. Az érem háromféle kivitelben készül a az értékesítésből befolyó tiszta jövedelem a háboruban elesett, vagy a háboruban kapott sebek, a vagy a hadi fáradalmak következtében elhalt katonák özvegyei és árvái javára fog fordíttatni. A bronzanyagú érem a nagyközönség részére készül és ára darabonként 2 korona, zománcozott kivitelben 3 korona. — Az ezüstérem elsősorban azoknak áll rendelkezésére, akik a különböző bizottságokban személyesen vesznek részt s a kik azokat darabonként 7 koronáért az illető bizottságok útján szerezhetik be, ez érmek kék email-szalaggal vannak megkülönböztetve azoktól, amelyek a nagyközönség is megszerezhet. — Abból a célból ugyanis, hogy a finomabb kivitelű érmekhez is hozzájuthasson a nagyközönség, külön fehér vagy ibolya színű email-szalaggal ellátott érmek is készülnek, amelyekből az ezüstpéldány darabonként 10 korona árban kerül árusításra. — Bármely emlékérmehöz alkalmas fehér bársonyok ára 2 korona. — A megrendelések, az érmek árának előzetes beküldése mellett, Budapestén a magyar királyi honvédelmi minisztérium hadsegélyző hivatalánál, azonkívül a vidéken még az egyes hadsegélyző helyi központoknál, a vármegyék székhelyein az alispáni hivataloknál, városban a polgármesteri hivataloknál, járási székhelyeken a fősolgabírói hivataloknál eszközölhetők. — Az érmek szállítása a rendelések sorrendjében történik. — Ugyanily módon szállítja a hivatal az „Együttérzés” jelvényeket egyenként 1 korona árban.

— **Szabályrendelet a kártyajátékról.** Greén Nándor főkapitány a detektívek jelentései és a lapok közlései alapján arról győződött meg, hogy Aradon a hazard kártyajáték olyan mérveket ölt, hogy családok egzisztenciáját fenyegeti. A szomorú tények arra indították, hogy az elharapódzott bajt szabályrendelettel próbálja kiirtani. Ma terjesztette be a rendelet-tervezetet, melyet a tanács kiadott a tiszti ügyészségnek és annak véleménye beérkezte után a jogügyi bizottság elé terjeszti. A szabályzat szerint vendéglőkben, korosmákban, éttermekben, cukrászdákban, bodegákban, kávéházakban a megengedett kártyajáték csak a főhelyiségben folytatható és olyan mellékhelyiségben, amelyet sem ajtó, sem függöny, sem fal nem választ el a főhelyiségtől. A kártyaszobában nem szabad villanyesengőt, vagy jeladásra alkalmas tárgyat, személyt alkalmazni. A tilalom ellen vétőket súlyos büntetéssel rójják meg, sőt iparjoguk megvonását is kimondhatja a rendőrbizottság.

— **Az izr. népkonyha megnyitása.** Hétfőn nyílik meg ismét az izr. népkonyha és pedig alapítója: Neuman-Fürst Mária báróné nevével, kinek kegyeletes emlékére a megnyitás napján ingyen ebédet rendez az egyesület. A megnyitás minden ünnepség nélkül, csendben tartatik, csak azoknak a sorsuldözöttnek van szentelve az egyesület minden figyelme, akik a hideg tél munka és keresetnélkülisége elől azokba a meleg csarnokokba menekülnek éhségük csillapítására, amely otthont az egyesület hervadhatlan érdemű elnöke, Neuman-Fürst Mária báróné teremtet meg és vele egyenlően fenkölt gondolkodásu, nemes érzésű férjével, Neuman Dániel báróval egyetemben ajándékozott. Ezt a nemes hivatásu intézményt a jószívű emberek mindig szeretettel karolták fel, nagy a mi reményünk abban, hogy ez évben sem vonják meg tőlünk támogatásukat. Az elnökség.

— **Adományok a főispáni hivatalban.** Aradvármegyében a Vörös Kereszt egyesület részére befolyt természetbeni adományok: Fides Elemérné gyűjtése Nagyhalmágyon: 95 db. fehérnemű. A vármegyei vörös kereszt egyesület javára befolyt készpénzadományok: Tolnai János dr. adománya 17 kor. 50 fill., Mikleá Szever dr. adománya 6 kor. 25 fill., Löw Mihály dr. adománya 20 kor., Zechmeister Sándor adománya 20 kor., Arad csanádi egyesült vasutak adománya 400 kor., Aradi Versenyegylet adománya 100 kor., Szánthó Gyula számtan. adománya koszuu megváltás 10 kor., Aradmegyei jegyzők és körjegyzők koszuu megváltás 20 kor., Glück Károly adománya 100 kor., Almay Olivér adománya 1000 kor. — A hadbavonultak családtagjai segélyezésére befolyt készpénzadományok: Karoliny Mihály tanítóképzőigazgató koszuu megváltás címén adományozott 21 kor. 20 fill., Ujj János főmunkács Kiszjenő adománya 125 kor., az aradi p. ú. igazgatósági tisztikar adománya XI. óra 70 kor. 10 fill., az Aradmegyei központi, árvaszéki és közkórházi tisztviselők adománya november óra 210 kor., az aradi járási fősolgabírói bizottság tisztviselőinek adománya november óra 36 kor. 80 fill., a borosjenői járási fősolgabírói bizottság tisztviselőinek adománya november óra 25 kor. 02 fill., a máriaradnai járási fősolgabírói bizottság tisztviselői november óra 17 kor. 13 fill., a vilgosi járási fősolgabírói bizottság tisztviselői november óra 21 kor. 32 fill., az eleki járási fősolgabírói bizottság tisztviselői november óra 20 kor., a kiszjenői járási fősolgabírói bizottság tisztviselői november óra 22 kor. 62 fill., a borossebesi járási fősolgabírói bizottság tisztviselői november óra 23 kor. 75 fill., a nagyhalmágyi járási fősolgabírói bizottság tisztviselői november óra 18 kor. 87 fill., a toronvai járási fősolgabírói bizottság tisztviselői november óra 21 kor. 45 fill., Aradmegyei tanítósz. 1 százalékos adománya Októberre 219 kor. 92 fill., Gör. kel. rom. aradi nőgyűjtése 3007 kor. 02 fill., Máriaradnai fősolgabírói bizottság újabb gyűjtése 188 kor. 76 fillér. Baloga Zoltán jegyző 4-ik adománya 16 kor.

— **A szabadkai katonaszabadítók. Szabadkáról jelentik:** Megirtuk pár nappal ezelőtt, hogy több szabadkai orvost, köztük Günther József dr. tiszti főorvost és Vecsei Jenő dr. tiszti orvost és néhány magánembert a Szabadkán működő ugynevezett vegyes bizottság eljárás alá vont. A nyomozás módja, az államrendőrség Szabadkán időző közegeinek speciális eljárása azonban sok panaszra ad okot Szabadkán. Az történt ugyanis nap-nap után, hogy névtelen levelek közlései alapján a legelőkelőbb nevek jönnek kapcsolatba a vegyes bizottság előtt folyó ügyel, nyilvánosan az utcán végig viszik a polgárokat a nyomozó közegek, — hogy finom kifejezést használjunk mi is — azért, hogy „grizetbe” vegyék őket, ami pedig nem más, mint közönséges letartóztatás. És amikor mindez szépen megtörténik, aztán indul meg a kuitálás, nyomozás a névtelen levélben foglaltak után. A kiszolgáltatott polgárra csak akkor sűt megint a nap, amikor befejezték a kutatást, a nyomozást és kiderül, hogy — a névtelen levél bosszu volt, aljas vádaskodás egyes emberek nemtelen meghurcolása végett. A szabadkai rendőrség bünygyi hatósága s annak közegei az államrendőrséggel nem tartanak fenn érintkezést.

— **A tömeges lóvásárlás ellen.** A földmívelési miniszter ma küldött leiratában felhívja a város figyelmét arra, hogy egyes lókereskedők és lóalkusok azzal az ürügyel, hogy a hadsereg megbízásából teszik, tömegesen vásárolják össze a lovakat némely vidéken és lehetetlennek teszik, hogy a katonai lovatató bizottságok dirákte a tenyésztőtől vásároljanak lovakat. A miniszter kötelességévé teszi a hatóságoknak, hogy ezt akadályozza meg és tudatja, hogy tömeges lóvásárlást katonaság részére csak erre hatóságtól engedélyt kapott egyének eszközölhetnek, a tenyésztők pedig figyelmeztetendők arra, hogy lovakat csak a katonaságnak adjanak el.

— **Vészi Margit felolvasása a Kölcseszurron.** Nagyobb érdeklődés ritkán előzött még Aradon előadást, mint amilyennel Vészi Margitot fogadja édesapja szülő-városában a közönség. A Kölcseszurron második zsuriája, amely vasárnap, november 29-én délután 6 órakor lesz, még a kulturpalota hatalmas termé is szűknek bizonyulhat az érdeklődők befogadására. Az érdeklődés természetesen szól a Kölcseszurron vendégének Vészi Margitnak, a legkiválóbb magyar női újságírónak, akit az aradi közönség idáig csak pompás, színes, élvezetes újságcikkeiből ismert, de szól annak a témának is, amelyről a nagyszerű szemű és kitünő tollu író az aradi közönségnek írt előadásán szólni fog. Az a sok szín és éfedekesség, amelyet a tengerparti harszeren tét útján látott, hallott, tapasztalt Vészi Margit a legírisszebben és a legközvetlenebbül kerül a Kölcseszurron közönsége elé. Vészi Margitot ma este ünnepélyesen fogadta a Kölcseszurron Egyesület. A pályaudvarnál az egyesület vendégét Fényes Dezső alelnök üdvözölte, este pedig Szabó Albertéknél, ahol a kitünő író női társaságának Aradon léte alatt, vacsora volt tiszteletére. A vasárnapi előadás után este nyolc órakor a Millennium különtermében a Kölcseszurron Egyesület rendez étlapszerinti társasvacsorát Vészi Margit tiszteletére. A vacsorán résztvevőket megigérte Varjassy Lajos polgármester, Fábry Sándor dr. Acsev. vezérigazgató és még sok tagja Arad előkelő társaságának. A vacsorán hölgyek is résztvesznek.

— **Számla-lebélyegzés a katonák javára.** A kereskedővilág kezdeményezésére a hadsegélyző hivatal a hozzá beszolgáltatott számlákat — tetszés szerint — 10, 4 és 2 filléres jótékonyági bélyegzővel látja el, a jótékonyagra szánt és a vevőre áthárítható fillérek beszolgáltatása után. — Az iparos és kereskedővilág szívesen karolta fel ezt a köréből felvetett ideát s a hadsegélyző hivatal a legelőkelőbb cégek keresik fel számláik lebélyegzése céljából. Ezt az akciót a hadsegélyző hivatal szívesen szervezné a vidéken is, ha az ötlet megfelelő visszhangra találna. — A lebélyegzést eddig is a hadsegélyző hivatal budapesti központi szervezete viszi. — Hiszünk, hogy ennek a gyönyörű emberbaráti célt szolgáló mozgalomnak ép oly eredménye lesz nálunk is, mint Ausztriában. — A katonai övegyek és árvák alapját szolgálják még a kávéházi és vendéglői 2 és 4 filléres számoló cédulák, a 2 és 4 filléres üzleti és a 2 filléres paragon-gép blokkok, valamint a 2 és 4 filléres u. n. katona garasok is, amelyek Budapestén nagy elterjedettségnek örvendenek s vidékre is pénz előleges beküldése ellenében megrendelés szerint ezeket is portómentesen, esetleg utánvét mellett is küldi a hadsegélyző hivatal. — A számoló cédulák és az egyszerű üzleti blokkok 100-as, 2 és 4 koronás, a „Paragon” (mészópapírral ellátott ellenőrzési) blokkok 50-és 1 koronás csomagolásban továbbíttatnak. — A katona-garasokat szintén 2 és 4 koronás csomagokban árusítjuk s ezek főleg kisebb vendéglőkben és a kávéházakban szokásosak s a vendégtől beszédett jótékonyági fillérek nyugtázására szolgálják.

— **Köszönetnyilvánítás.** A vaggongyógyintézet kórház szíves köszönetet mond mindazon következőknek, kik szíves adományaikkal fenti kórházat támogatták: Vojtek és Weisz, Weisz Mór és fiai, Nyári Testvérek, Éles Árpád, Dör Gusztáv-cég, Burza Testvérek, Póhár János, Luttwik Izsák, Herzog György, Pataky Mátyás, Goldschmidt Mihály és fia-cég, Igaz Sándor, Dick Samu, Antirényi Károly és fia-cég, özv. Spádi Manoné, Egy ösmeretlen adakozó. A következők pedig voltak szívesek oszónával megvendéglelni betegünket: özv. Wittemberger Izidorné, Horváth Sándor vendéglős, Schwarz Jánosné és lakói, Pataky Mátyásné, Böhm Adél, Fischer József, Togyer Péter, Lab-

dás Péter, Porczán Lajosné, Böhm Mórné és édes anyja, Unger Istvánné.

— A jékedvű svájci konzul. A gárdia fantáziájáról ismert „Gazetta del Popolo” című olasz újságban tegnapelőtt a lap római tudósítójának, A. G. urnak következő érdekes jelentése állott: „Titkos szerződés Ausztria-Magyarország és Svájc között! Abban a helyzetben vagyok, hogy minden cáfolat ellenére megállapíthatom, hogy az osztrák-magyar és a svájci vezérkar között megállapodás jött létre, amelynek értelmében Svájc kötelezte magát, hogy az esetre, ha Olaszország határait kiterjesztani akarná, nemcsak az osztrák csapatoknak enged szabad átvonulást, hanem a svájci csapatok is csatlakoznak az osztrákokhoz, hogy közösen megszállják Piemontot és Lombardiát”. Ez a jelentés magában véve is még mulatságos. De még kedvesebb a svájci konzul válasza, amely a „Stampa” hírdetési részében jelent meg felülnő betűkkel:

— A svájci hadsereg Milánóban és Turinban! Kiegészítésként a Gazetta del Popolo tegnapi szenzációs közlésének, még a következő adatokat közölhetem az igen tisztelt publikumnak: a milánói „Cova” vendéglőben nemcsak az ebéd van már megrendelve a svájci vezérkar számára, hanem már a menü is meg van állapítva. A kőzatonák a Vámtéren fognak táborozni és ebédre feltalálják nekik az összes „kaszákat”, amelyeket az igen tisztelt A. G. Római lap tudósító röptet el a „Gazetta del Popolo”-hoz. Ezzel szemben ezidő szerint még semmit sem árulhatok el a svájci pápai testőrség közreműködéséről, amely azonban legalább nyolevan emberből fog állni. De Olaszországnak ezért nem kell kétségbeesni. Hisz mint végső tartalék itt van még a Gazetta del Popolo augusztus 10-iki számában olvasható, Archangelen átutazott 200,000 orosz, vagy ha érthető okokból ezek se volnának már, úgy meg van még az ugyancsak a Gazetta del Popolo sürgönye szerint Marsillesben kihajózott ötvétezer japán. Lang György svájci konzul.

— Kiseb emlékek: hadsegélyezés céljaira. Az „Együttérzés” jelvénye a monarchia dombornyomású címerével, a kerekded jelvény tartalmaz fémananyagába szírdan belofogált nemzeti és fekete sárga zászlócskákkal. — Izlées oxídáltan ezüstözött kivitelben, ára 1 korona. — „Ő felsége a király szózata a nemzethez” kis emlékekben kiadásban, bronz vagy oxídáltan ezüstözött csatos fedőlappal, amelynek első oldalán Ő felsége dombornyomású arcképe mellett a „világháború emlékére”, másik oldalán pedig a „A király szózata a nemzethez 1914. július 28.” felirat olvasható. A csatos fedőlap feinyitására ott találjuk Ő felségének népihez írt szózata szövegét, olvashatóan nyomtatva 48 oldalon keresztül. — Az album viseléséhez alkalmas kis függővel van ellátva. — Ára bronz, vagy oxídáltan ezüstözött kivitelben 1 korona. Rendelésnél megjelöendő, hogy bronz, vagy ezüstözött példány szállítandó-e. — „Ő felsége I. Ferenc József érem” kerekded bronz, vagy oxídáltan ezüstözött művészi kivitelű emlékérem, hátulján Ő felsége mély dombornyomású arcképével, „Vivibus unitis” felirattal, hátsó lapján pedig a „világháború emlékére 1914.” felirat. Ára 60 fillér. — Rendelésnél megjelöendő, hogy bronz, vagy ezüstözött példány, függővel, vagy tüvel szállítandó-e. — „A világháború hadvezetőségének albuma” kis emlékalbum kiadás, bronz, vagy oxídált ezüstözött csatos fedőlappal, amelynek első oldalán Ő felsége a király és Vilmos német császár dombornyomású arcképei, hátsó lapján a „világháború emlékére 1914.” felirat olvasható. — A csatos fedőlap feinyitására sorban találjuk az albumban a hadvezetőség arcképeit. — Az album viseléséhez alkalmas kis függővel van ellátva. — Ára darabonként 1 korona. — Levelezőlap a Harci induló szöveges hangjegyetételével darabonként 10 fillér. — A Hadsegélyező érmékhez való bőrszállag (óralánc) Ára darabonként 1 korona 50 fillér. — (Katonáinknak karácsonyi ajándékként „minta érték nélkül” küldhetők a harctérre.)

— Angol háborús játék. A „London Daily Express” — mint az Aradi Közlönynek egy, külföldi cégekkel összeköttetésben álló olvasója írja — előfizetőinek egy angol nemzeti színekkel ékesített kis dobozt küldöz szét. A dobozon a következő fölírás van: WAR GAME: háborús játék. A doboz fedelén angol nyelvű fölirat magyarázza, hogy a játék célja „Európa helyreállítása és a császárnak a megfelelő helyre küldése”. Bann a dobozban Európa térképe pompázik változatos színekben: Oroszország fehér, Németország és a monarchia rózsaszínű, Franciaország zöld, Anglia lila, Szerbia narancssárga. Berlin, Bécs, Páris, London, Pétervár és Belgrád helyén kis mélyedések vannak a térképen. Ugyanígy mélyedés jelöli meg Elzász-Lotharingiát, Kieft és a térkép alsó bal sarkának egy körülkerített helyét, amely mellett ez a fölírás olvasható: Szent Helena szigete. A dobozban ezenfelül öt borsónagy-ságu golyócska van: fehér, rózsaszínű, zöld, lila és narancssárga. Ezek a harcoló seregeket képviselik. A játék különben nem valami bonyolult. Szabályait az elmés angol feltaláló így ismerteti:

„Zöld golyó: a francia hadsereg; el kell jutnia Elzász-Lotharingiába

Lila golyó: a brit flotta; el kell jutnia Kieftbe.

Fehér golyó: az orosz hadsereg; el kell jutnia Berlinbe

Narancsszínű golyó: a szerb hadsereg; el kell jutnia Bécsbe.

Rózsaszínű golyó: Vilmos császár; el kell jutnia St. Helénába.

A fölirat az, hogy mind az öt golyót a lehető leggyorsabban eljuttassuk a részükre kijelölt helyre.

Az a svájci ur, aki a „szellemes” angol játékot megkapta, a következőket válaszolta a London Daily Expressnek:

— Kedves uraim. Ebben az órában kaptam az önk hadijátékát és természetesen nyomban ki is próbáltam. Képzelmék el azonban mi történt: a rózsaszínű golyó: azonnal a zöld mezőre: Párisba gurult, a többiek pedig ide-oda görgöttek és úgy eikerülték a rózsaszínű mezőt a térképen, mintha az filalmas hely lenne számukra. Persze én gyakorlatlan vagyok az ilyen játékokban és egy kis segítségre lenne szükségem. Alig hiszem, hogy egyet is eladhatnék az önk játékzeréből, ha csak jobban nem alkalmazták a valóságos helyzethez. Az eszme ugyanis jó, csak a golyók rendeltetési helyét kell másképpen meghatározni...

— Husárok emelkedése ellen. Arad város törvényhatósági bizottsága legutóbb tartott közgyűlésén beszúrta a hatósági husszékot ama naiv kijelentés kíséretében, hogy remélhetőleg a mézszárosok nem élnek vissza a helyzettel és az árszabályozó üzem megszűnté ellenére sem emelik a husárait. A mézszárosok nem olyan naivak, mint a törvényhatóság, hanem a hatósági husszék bezárása után atáposan felemelték a husárait. Ma Aradon a borjúhús kilója két K. 40 f. körül jár, a marhahús kilóját pedig 16 fillérrel emelték minden ok nélkül. A tanácsnak ezt Zuber Andor tb. főjegyző tudomására hozta és Varjassy Lajos polgármester hátfőn délután négy órára összehívta az aradi mézszárosokat, hantéseket. Arra az esetre, ha az iparosok nem nyújtanak elfogadható garanciát arra, hogy a husárait nem emelik, vagy el nem fogadják a hatósági husár megállapítását, akkor a város haladéktalanul a belvárosban mézszárszékot nyit, de többé nem csak árszabályozó, hanem igen erős konkurrens lesz, a polgárok helyzetét a tanács véleménye szerint indokolatlanul károsító iparosokkal szemben.

— A katonák meleg ruháira adakozóik: Kossuthné Simay Margit 12 téli ing, 6 hősapka, 6 pár érmelegítő, Kohányi Róbert 10 kor., Herberz Jenő (Boroscsabas) 20 kor. Birzony Károly 9 hősapka, N. N. 2 kor., Romenyik L. szőrmé 5 ing, Fuchs Bösko (Honotó) 5 pár lábrvédő és fehérne-

mű, Halmay Andorné 6 pár érmelegítő, 1 trikókabát, 1 pár harisnya, 1 sál, 1 térdvédő, Gerő Gyuláné 3 hősapka, özv. Kavasz Rajmundné 1 télikabát és szörme, Szabó Albertné 10 hősapka, 10 pár térdmelegítő. — Köszönet az adakozóknak Dr. Múlek Lajosné.

— Menetrendváltás az aradi és csanádi egyesült vasutak vonalain: Az arad-brádi vonalon f. év december hó 1-től kezdve az ezidőszert közlekedő személyszállító vonatokon kívül közlekedni fog még Ujszentannától Aradig a 125 sz. motoros vonat (közvetlen vonat Kétegyházáról) indul Ujszentannáról d. u. 4 óra 46 pkor, Aradra érkezik 5 óra 29 pkor és Aradtól — Ujszentannáig a 126 sz. motoros vonat, indul Aradról d. u. 5 óra 30 pkor, Ujszentannára érkezik este 6 óra 10 pkor. Az arad-szegedi vonalon a 20 sz. motoros vonat, amely Szegedről délután 5 óra 6 pkor indul és Mezőhegyesre este 7 óra 29 pkor érkezik meg f. év december hó 1-től elmarad, helyette közlekedni fog a 4 sz. helyi motoros vonat II. és III ad osztállyal Szegedtől Mezőhegyesig, indul Szegedről este 6 óra 33 pkor, Mezőhegyesre érkezik este 8 óra 11 pkor. Ez a vonat csatlakozni fog Szegedről a Budapest felől este 6 óra 8 pkor érkező 701 sz. gyorsvonathoz és Szőregén a délután 5 óra 38 pkor Nagybecskerek felől érkező 4715 sz. személyvonathoz.

— Pénzadományok az aradi Vörös Keresztnek. Az aradi Vörös Kereszt Egylet részére újabban az alábbi pénzadományok érkeztek: Kovács Mihályné (Kisjenő) 10 korona, Koröf Frigyes dr. wini ügyvéd 20 korona, Zsuzsán Samu 1 korona, Fleischmann Jenő Hegyi Albertné ravatalára szánt koszoru megváltása címén 50 korona, Borossobosi magániskola növendékeinek gyűjtése 2 korona 22 fillér, Hegyi Albert, Hegyi György, Hegyi Andor egyenként 25 25 korona, Hegyi Albertné ravatalára szánt koszoru megváltása címén 75 korona, Lengyel Tivadar Kemény Dávidné ravatalára szánt koszoru megváltás címén 10 korona, Csász. és kir. 33. gyalogezred 1. pótzászadának peremgyűjtése 25 korona, Csiky Odón dr. és neje br. Bohus Zsigmondné ravatalára szánt koszoru megváltása címén 20 korona, Horváth János járszárószállási sebesült katona adománya 14 korona, Berseny Béla, Réthy László ravatalára szánt koszoru megváltása címén 10 korona, Mayer János népfelkelő adománya 2 korona, Szabó Sándorné Lőkőháza 6 korona, Frankl S. József Arad 50 korona, özv. Tomka Gyuláné 100 korona, Póterffy Andor 20 korona, Angel István dr. 20 korona, Lergyel Istvánné 20 korona. (Az utóbbi hárman halottak papjára szánt koszoruk megváltása címén adakoztak.) A Hassinger-utcai elemi iskola leány növendékei igen sok érmelegítőt és hősapkát és özv. Hauser ezredesné, a szegénytanulók egyesületének elnöknője 100 korona áru kötött táli ruhát adományozott a Vörös Kereszt utján a harctéren küzdő katonáinknak. Ugy a pénz, mint a ruhádományokért ezuton mond hálás köszönetet Vásárhelyi Janka elnöknek.

— Köszönet. A Darányi utcai tartalék-kórház sebesültjeihez f. hó 8-tól a mai napig adományok érkeztek, amelyekért ezuton is hálás köszönetet mond a vezetőség a következőknek: Herzig alezredesné, Szomere Kálmáné, Martini Gáborné, Fankolstein Józsefné, Grünberger Adolfné, Zoltai Mátyásné, Halmay Andorné, Mittner Józsefné, Vágó Margit, özv. Preisinger Péterné, özv. Szőnyi Mihályné, Ortutai Mariska, Kósa Lucrecia, Müller Andrásné, Albert Lajosné, Pinczi Aurélné, Kisninci Mihályné, Joó Győzőné, Hervecz Ferenoné, Eutirzsa Ferenoné, Mittelbrun Jánosné, Wirt Józsefné, Schiller Mátyás, Kopp Jánosné, Wittmann Jánosné, Böhm Vilmosné, Rudolf Kantz, Süköst Béláné, Ujlaki N. né, Sz. Nagy Lajosné, Bosnyák Pérané, Popp Jánosné, Kendercsiné, Vásárhelyi Janka, Nagy Zsuzsánna, Lázár Kornélné.

A katonák meleg ruháira: Dezső Kata in 100 korona, 1 láncó, 1 szörme, 1 csomag tépés, Fábry Sándor dr. az Aradi és csanádi egyesült vasutak nevében 100 korona, Erdélyiné Simay Ilona 12 ing, Varga Rózika 1 szörme, 2 prémgallér, Kiss Rózsa 1 téli kabát és 2 korona. Fogadják köszönetem a nagylelkű adakozók. Dr. Múlek Lajosné.

— **Csatáképes levelezőlapok.** A hadsegélyző hivatal a világháboruban a magyarországi csapatok által megvívott csatákból látkepes levelezőlapokat boosát forgalomba, a melyek a hazánkat közelebbről érdeklő harci jeleneteket és egyéb hadi tényeket kívánják részint eredeti fényképfelvételek, részint magán, a csatatéren felvett művészi rajzok után készült képekben megismertetni. Az egyes csatáképek sorszámmal lesznek ellátva s mindegyik kép alatt helyet foglal majd az illető jelenet hivatalos rövid ismertetése. A hadsegélyző hivatal kiadványában megjelenő s ugyancsak a katonai özvegyek és árvák javára értékesítendő csatáképes (hadi jeleneteket ábrázoló) levelezőlapok kiadása a közeli napok folyamán veszi kezdetét és darabonként 20 filléres áron fognak forgalomba hozatni. — A teljes sorozatnak albumszerű elhelyezésére a szerződött vállalkozó katonai jelvényekkel díszített albumot fog kiadni, ezenkívül 12 csatákép képszerű elhelyezésére alkalmas keret (tableux) is jutányos áron kerül forgalomba. A tableux-k díszére válnak majd minden lakásnak s iskolákban, laktanyákban, társaskörökben, nyilvános helyiségekben kiválóan alkalmasak lesznek a hazafiság emelésére, a király iránti hűség és a hadsereg iránti ragaszkodás ápolására. Az ifjuság részére pedig e díszalbumoknál alig lehet alkalmasabb karácsonyi ajándékot találni. A csatáképes levelezőlapok nagyobb mennyiségben való megrendelése a hadsegélyző hivatalnál eszközölhető. — Az egyenkénti elárúsítás szervezése szintén folyamatban van.

— **Adományok.** A hadbavonultak családtagjai részére adományoztak: Fritz Lajos (ismételten) 10 kor. Tanítóképző tantestülete (ismételten) 25 kor. 95 fill. Gróf László 2 kor. Logni Robertné 2 kor. 94 fill. Éles Györgyné 1 kor. 92 fill. Földes és Hehs cég (negyedszer) 100 kor. Varga Imre 1 kor. 92 fill. Gábor Lajos 1 kor. 28 fill. Pozsgay Lajos 50 kor. Nyári Vilmos 50 kor. Ékszereket adtak: Zoltai Mátyásné két aranygyűrű, arany és ezüsttörödékek, Fischer Irén aranygyűrű, Grosszné Löwinger Jenny négy aranygyűrű, arany- és ezüsttörödékek, Schwarz Hermanné arany karsatt, ezüst karsatt, Lévy Sándor aranygyűrű, Nagy Ilonka ezüstgyűrű, Király Józsefné aranygyűrű, Burdea Aranka aranyfüggő, Weisz Ignácné aranygyűrű, Klein Sárika aranygyűrű, Hoffmann Rózi ezüst lánc, aranygyűrű, arany- és ezüsttörödékek, Grünwald Béláné aranyfüggő, Grünwald Jenő arany amulette, Jakobovits Janka ezüst papír fogó, öz. Haberreger Mihályné aranygyűrű, ezüst törödékek, Krümmer Mátyásné arany és ezüst törödékek, Vadász Dénes arany karabíner, Rausch Gyula aranygyűrű, Csobán Ilona aranygyűrű, Pollák Márta ezüst karsatt, aranykarsatt, ezüstgyűrű, aranygyűrű, arany és ezüsttörödékek, Péczely Villy aranybroche, Lovasy Adél aranygyűrű, Lázár Rózi aranygyűrű, Goldstein Manó aranygyűrű, Kálmán Péterné két aranygyűrű, Endre Janka ezüst karsatt, Simonffy Aladár két aranygyűrű, Zoltai Éva aranygyűrű, ezüstlánc amulettel.

— **A DMKE. rendkívüli közgyűlése.** A DMKE, az idén jubiláris közgyűlésre készült, a beállott, háborús bonyodalmak miatt azonban az ünnepélyes közgyűlés tartását el kellett halasztania, annál is inkább, mert központi vezetőségének és szerveinek egész tevékenységét lekötötte az a nagyarányú akció, amit a hadbavonultak itthonmaradt családtagjainak segélyezése és a sebesültek ellátása körül megindított. A DMKE. elnöksége 1915. évi január 3-án délelőtt tíz órakor Szegeden, székháza tanácstermében rendkívüli közgyűlésre hívta összes tagjait, amely alkalommal beszámolt a részbeni tevékenységről, a törzsvagyony egy részének a kibocsátott hadikölcsön céljaira való felajánlásáról s megállapítja az 1915. évi rendes közgyűlés helyét. A rendkívüli közgyűlést január 2-án délután 5 órakor igazgatósági

gyűlés előzi meg, amely a tervbe vett ünnepélyes közgyűlés ügyében is határoz.

— **Mit hazudnak össze az amerikai lapok.** Egy Amerikában élő aradi ember, Kellner Vilmos írja aradi rokonainak:

— Tudom meg lesztok leve, hogy én írok, de ez azért történik, mert protestálok az ellen, hogy Te Sándor öcsém a mi amerikai újságainkat meggyanúsítod azzal, hogy ezek hazudnak. Hogy is lehet ilyesmit mondani, ezek nem hazudnak, hanem csodákat művelnek, hogy meggyőzödjetek erről, hát írok egyet-mást az amerikai lapok háborújáról. A „Times” az angol flottával elsüllyesztette a Breslaut meg a Gósbent. Délután a „Staatszeitung” ezt a két hajót kiemelt és támadást intéz az angol flotta ellen, azután beemerkül a Dardanellákba. Hát nem csoda ez? De a szárazföldi háború még érdekesebb. Alig hogy kitört a háború a „World” egy csapásra megsemmisítette az osztrák-magyar hadsereget és az oroszok már Magyarországon vannak, sőt már Budapesten az Andrássy-úti kávéházakban szücsölök a feketét, no de nem sokáig élvezték az oroszok a magyar vendégszeretet, mert neki gyűrközik a Staatszeitung és a magyar Népszava segítségével föléleszti a tőkerevert hadsereget. Tudom ti nem fogjátok elhinni, hogy lehet halottakat is föléleszteni, pedig az amerikai lapok még annál is többet tudnak és a föltámasztott hadsereggel neki mennek az oroszok és kiverik őket Magyarországtól, megölnék százezret és néhány százezret fogságba ejtettek. No de a „Sun” sem nézte ezt tétlenül, fogta az elesett oroszokat és bevitte velük Przemysit és Lemberget és megsemmisít vele négy német hadtestet. A Herard sem hagyta ezt így és egyesítette a négy német hadtestet az osztrák-magyar hadsereggel, visszafoglalta Lemberget és büszkén Varsó felé vette útját. Belgiumban is történnek csodák. Nagyon panaszkodik a Morning Post, hogy a németek brutálisan bántak a néppel Belgiumban, a német katonák elvették az anyáktól gyermekeiket és megölték. Persze ez meg a Globusnak nem tetszett, hogy az anyák gyermekek nélkül maradtak, hát neki ment az ő vörös betűivel és megismételte ezt a csodát, hogy a belg anyák visszakapták a gyerekeket.

— **Ellenséges államokkal fennálló követelések.** Az aradi kereskedelmi és iparkamara a háború okozta károk és veszteségek enyhítése, illetve megtérítése céljából a kerületében települt kereskedőknek és iparosoknak az ellenséges országokkal és egyéb lakóval szemben fennálló mindennemű kártérítési igényeit és követeléseit összeírja avégből, hogy azok a békekötés idején alkalmas módon biztosíthatók és kielégíthetők legyenek. A kamara ez uton is felhívja az érdekelteket, hogy 1. azokat a károkat, amely áruknak az idegen vámhivatalok részéről történt elkobzásból hadi célokra való jogtalan lefoglalása, külföldön fentartott áruaktáraknak a kirablása, az ellenséges csapatoknak hazai területen történt inváziója, a külföldre szállított áruk elkallódása stb. folytán előállottak; 2. azokat a követeléseket, amelyek az ellenséges államok polgáraival szemben fennállanak; végül 3. ez államokkal szemben fennálló tartozásokat a kamarának jelentsék be. A bejelentés módzatairól a kamarai iroda nyújt részletesebb tájékoztatást.

— **Hungária hadbiztosító pénztár.** A Hungária Általános Biztosító Részvénytársaság az Országos Hadsegélyző Hivatal bizottsági tagjai közreműködésével igen célszerű jóléti intézményt létesített. Ez a hadi biztosító pénztár módját nyújtja annak, hogy igen csekély befizetés ellenében az elesettek özvegyei és árvái jelentékeny segélyhez jussanak. Az itthonmaradt hitves, szülő, testvér, vagy akár munkaadó beiratja a hadba vonultat a hadbiztosító pénztárba és a háború befejezte után az összes tagok által teljesített befizetések és ezek kamatjövödelme felezettetik a háború következtében életüket vesztett tagok hátramaradtai között. Egy-egy részjegy ára 5 korona. A befizetés egyszerismindenkorra szól az

egész háború tartamára. Ha a most folyó háboruban a halálozási arány nem lesz nagyobb, mint a múltban lefolyt háboruban, akkor egy-egy 5 koronás részjegyre körülbelül 126 korona segély fog jutni. A hadi biztosító pénztár ügykezelése és vagyona fölött a kuratorium őrökdi, amelynek illusztris tagjai lapunk mai számában megjelent hirdetésben olvashatók. A Hungária Általános Biztosító Részvénytársaság a nemes célra való tekintettel a hadi biztosító pénztár ügyeit minden haszon kizárásával végzi és kiterjedt szervezetét is az intézmény szolgálatába bocsátotta.

— **Levél a jó gyermekekhez!** Kedves jó gyermekek! Azt hiszem, hogy nincsen egy gyermek is, aki magára ne venné e megzólítást. Különösen most, mikor az ajándékhozó angyaljárás közeledik, bizonyára mindnyájan akartok jók lenni. Hát segísen a jó Isten, hogy lehettek is jók és így vegye mindenki magára és különösen szívére ezen levelet. A karácsony közeledik, azt mind jól tudjátok. Talán sokan vegetek, találgatják magukban, hogy mit hoz nekik a kicsi Jézus? Mindent elgondoltok mi „szem-szájnak kellemes.” Pedig ugye azt is tudjátok, hogy milyen borzasztó nagy háború van most. Nem aféle játékháború, amilyent jó pajtásaitokkal szoktatok folytatni, hanem valóságos golyós puskákkal, éles kardokkal, öldöklő ágyúkkal harcol az ellenség a mi katonáinkkal. Ezek a katonák pedig a ti jó édes apátok, szerető bátyáitok, kik folytonos védelemben, sokszor éhezve és fáva védekeznek drága hazánkat, hogy ti lakásaitokban békán lehettek. Ugy-e ti is úgy éreitek, hogy az volna a legkedvesebb karácsonyi ajándék, ha megszűnnék a háború és apátok, bátyáitok örömmel jöhethének haza ünnepelni veletek? De gondoljátok el: milyen szomorú lesz a karácsony nekik, ha a míg ti meleg szobában varjátok a kis Jézust, a szép karácsonyfát, addig ők havas erdőkn, puszta mezőkön, éhezve-fázva viaskodnak az ellenséggel, vagy egy-egy árokban keresnek védelmet a golyó és a hideg szél ellen! Nem sajnáljátok őket?! Bizonyosan igen! Na hát kedves jó gyermekek, én azért írom e levelet nektek, hogy a sajnálkozás még nem elég. Tenni is kell valamit értök. Írjátok hát ti is sürgősen levelet a kicsi Jézusnak, hogy nektek most ne hozzon semmi ajándékot, hanem amit nektek szánt, vigye a harctéren küzdő, vagy a kórházban sebesülten szenvedő katona bácsinak egy kis melegítő ruhában, ételben, italban. Leveletet olvassátok el azoknak, akik olvasni nem tudnak. Akik pedig írni nem, irassanak testvérökkel, édes anyjokkal. Különben akármilyen ákom-bákomokat huzzok is a papírra, a kicsi Jézus el tudja olvasni azt. Jó édes anyátok pedig kitalálja módját, hogy hogy kapja meg a kis Jézus leveleteket. De aki most sok játékszerrel vár és azoknak örül csak, az nem jó gyermek s arról én írok levelet a kis Jézusnak, hogy ne szeresse, mert rossz szívé. De remélem, hogy kérésemet mind teljesítitek és így senkiről sem kell panaszos levelet írnom a kis Jézusnak. Szívetek jószágában kér Istentől áldást reátok egy pap bácsi.

— **Gazdát cserélt aradi ingatlan.** Kádár József és neje eladták az aradi 4080. sz. tjkv-ban felvett Kossuth Lajos-utca 68. sz. házat 48000 koronáért Rosenberg Arnold és nejeinek.

— **Vasgyűrűket legizlésebben bérel aranyból 4 koronáért, ezüstből 2 koronáért Waldmann ékszerműves Szabadság-tér. 5687**

— **Háziasszonyok figyelmét felhívom** újonnan beszerzett, villanyos és közhajtású porszívó gépekre — egy óra munkadíj 1 kor. Hegedüs Gyula. Telefon 506.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Tanítók önkéntességi joga. (B. L.) Többen fordultak hozzánk ezzel a kérdéssel. Ugy tudjuk, hogy a hadseregben szívesen látják az alacsony és tisztai ellátásra alkalmas embereket, ezekre szükség is van és épen ezért mindenkinek, aki esetleg évek előtti besoroztatásánál nem érvényesítette önkéntességi jogát, esetleg adnak lehetőséget arra, hogy azt most kérelmezhesse. Aktív szolgálataiban levők ezt a jogosultságot igazoló okmányokkal felszerelt kérvénnyel a hadkiegészítő parancsnokok útján kérjék.

Sz. J. 109-es posta. Az ügy elintézés alatt áll és bízottlag eredménnyel végsődik. Ennél többet nem tehetünk, bárha elkecsereződését megértjük és méltányoljuk.

Botrány az urikaszinóban. A botrány nem is olyan nagy botrány, de különben is rosszul méltóztatik ismerni a lapszerkesztőségek szokásait. Névtelenül beküldött, óvatosan még géppel is irt és másokat — alappal vagy alaptalanul: nem is kutatjuk — apró torzalkodások és hibák miatt kipelegéző leveleket félretesszük és legfeljebb azt konstatáljuk melléje, hogy a háboru alatt az önkétségben nemcsak úgy mulatnak, amint azt megírta, hanem úgyis, hogy névtelen leveleket irnak.

Hidpénz. Bizony a hidpénz alól a polgári egyéneket sem lehet felmenteni még akkor sem, ha katonák hozzátartozói.

Zombrád. A háboruban álló államok most cserélték a hadifoglyok névsorát. Az egyetlen lehetőség tehát az volna, hogy egy bécsi ismerőst kérje meg: nézzen utána a külügyminiszteriumba már eljutott orosz listákban, hogy nincsen-e a keresett katona orosz hadifogságban.

Kisjenő. Amint bennünket más — hivatalos — oldalról informáltak a kérdéses esetben szabályszerűen jártak el és így a panaszos felszólalásnak nem adhatunk helyet.

Egy előfizető. Épen most van folyamatban a szükséges élelmiszerek maximális árának megállapítása. A rendeletek végrehajtása után nem lesz ok többé ilyen panaszra.

Rajta fiúk. A hazafias érzés, amelyről levele szól, csak elismerésre és dicséretre méltó. A versről már nem mondhatjuk el ugyanezt, mert ez a vers nem vers és írója hadilábon áll nemcsak a költészet, hanem a helyesírás muzsájával is.

Sch. A. Sorsjegye nem nyert.

Elbe. Házi használatra kedves. Nyilvánosság élé még nem való.

Felelős szerkesztő:

Rudnyánszky Endre.

NYILTÉR.*

Klein Mikséné született Böhm Rezsini, Böhm Lajos, Gábor a maguk és összes rokonaik nevében mély fájdalommal jelentik, hogy atyjuk

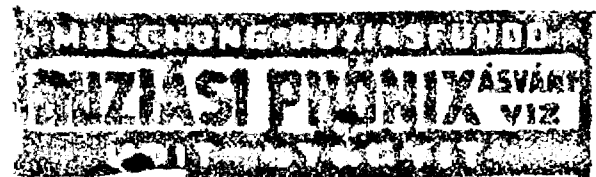
Böhm Mór

f. évi november 28-án hajnalban, hetvennégy éves korában, hosszas szenvedés után elhunyt.

Az elköltözöttnek hült tetemeit november 29-én, vasárnap délután két órakor fogják a Boros Beni-tér 8. sz. házból az aradi izr. sirkertbe temetni.

Nyugodjék békében!

Minden külön értesítés helyett!

BAKTERIUM-MENTES természetes ásványvíz.

Vese- és hólyagbetegségek, vesemedence idült hurutjainál, húgykő és fűvénypáncsoknál, a lécsutak és a kiválasztószervek hurutos bántalmánál kitűnő hatásnak bizonyult. — Orvosiilag ajánlva. 5665

Főraktár:

Özv. Winkler Sándorné Arad, Magyar-utca 4.

* Az ezen rovat alatt közlöttékért nem vállalunk felelősséget.

Női felöltő

ujdonságok és szőrmeárak

nagy választékban már megérkeztek

György Menyhért

és Társa

áruházában

Arad, Andrassy-tér 8. sz.

A Minorita-templom bejáratával szemben.

1191

Szabott árak! Telefon 855

NEMZETI SZÍNHÁZ

Vasárnap, 1914. évi november 29-én:

Délután fél 4 órakor mérsékelt helyárakkal:

Cigányprímás.

Operetta.

Este 7,8 órakor rendes helyárakkal:

A) Bérlet

A) Bérlet

Limonádé ezredes.

Operetta.

Kezdete este 7,8 órakon.

Járványoknál és minden ragályos betegségnél kipróbált óvintézkedés. **Mattoni féle Giesshübler Savanyú víz**

Költözők

figyelmébe!

Villamos világítási berendezéseket csillárokkal együtt, kedvező feltételek mellett szerel és szállít 8361

Koch Dániel

Arad, Deák Ferenc-utca 42. sz.

Y

ávé Portorico finom K. 19.—
ávé Ceylon legfinomabb „ 20.—
ávé Aranyáva „ 21.—
ávé Cuba imperial „ 22.—

Szavatolok nemes fajokért. Netto 5 kilogrammos zacskókban vám és portómentesen házhöz szállítva. Szétküldi 5699

Y **COCCIS LÖRINC**
Triesti kávé exportház.

Opre-féle gőz- és kádfürdő Tököly-tér 1. szám.

Minden kényelemmel berendezve, szakképzett masször és trükszomvágo, a nagyrebecsült közönség rendelkezésére áll.

Gőzfürdő

térfiak részére reggel 5 től 1-ig, női részére hétfő és pntek délután 2-től 6-ig.

Gőzfürdő bérletjegy 10 darab 8 korona.

Kádfürdő

(kabinfürdő) reggel 5 órától este 10 óráig nyitva. 5387

Divatos Fűzők és különlegességek

Ugy készen, mint
méret után a leg-
jobbak készülnek
721

Plicz Imre
fűzőkészítő
Arad, Deák Ferenc-u. 6. sz.

Zongora-

javítások és
hangolások,

ugy helyben, mint vidéken
pontosan eszközöltetnek

4881

Ehrbar Henrik

zongorahangoló

Arad, Erzsébet-kört 34. sz.

**Dearling for
Gentlemen**

világhírű

Szivarkahüvely

sterilizált antinikotin vattával.
Minden dobozban 120 darab.

Ujdonság!

Kapható:

ARADON

a különlegességi dohány-
tőzsdében. 2171

5146—1914. szám.

Feladási hirdetmény.

A Dezső Ádám-féle seléndi kegyes alapítványhoz tartozó, Selénd község határában fekvő erdőbirtoknak az 1913/1914. évi vágásterületéből kihalított mintegy 10,0 kat. hold 1539 tm²-re, valamint az 1914/15 évi, mintegy 11,9 kat. hold 1833 tm²-re becsült tölgy, cser és gyertyánfából álló, tövön található fakészlete, külön-külön, avagy együttesen, az 1914. évi december hó 29-én délelőtt 11 órakor, Mezőhegyesen, a m. kir. állami ménésbirtok igazgatóságának hivatalos helyiségében, zárt ajánlatok benyújtásával kapcsolatos nyilvános szóbeli árverésen, el fog adatni.

Az 1913/14. évi vágás terület fakészletének hivatalosan megállapított becs- és egyben kikiáltási ára 8664 (Nyolcezerhat-százhatvan négy) korona, bánatpénz 866 korona; azaz (Nyolcezerhatvanhat) korona az 1914/15. évi vágásterület fakészletének szintén hivatalosan megállapított becs- és egyben kikiáltási ára 10310 (Tizezerháromszáztíz) korona bánatpénz 1031 korona.

Az előbbieket szerint az összesen 3372 tm²-re becsült faállomány becsértéke és kikiáltási ára 18974 (Tizenkilencszázhetvennégy) korona, a bánatpénz 1897 korona.

Az egy koronás bélyeggel ellátott s kellően kiállított és lezárt, a megfelelő bánatpénzzel készpénzben vagy óvadékképes magyar állami értékpapirban ellátott írásbeli ajánlatban az ajánlattevő határozottan kijelenteni tartozik, hogy ajánlata mindkét vagy melyik vágásterületre vonatkozik és hogy az eladási és szerződési feltételeket ismeri.

Az ajánlatok a már jelzett helyen az 1914. évi december hó 29-én délelőtt 11 óráig nyújthatók be, illetve postán megküldhetők; a később érkező és a feltételeknek meg nem felelő azektól eltérő ajánlatok figyelmen kívül hagyatnak.

Utóajánlatok el nem fogadhatók.

Az árverési és szerződési feltételek a mezőhegyesi m. kir. áll. ménésbirtok igazgatóságának hivatalos helyiségében, valamint az aradi m. kir. állami erdőhivatalnál megtekinthetők, illetve megszerezhetők.

Mezőhegyes, 1914. november hó 26-án.

Mezőhegyesi m. kir. állami ménésbirtok
igazgatósága.

Kalmár József
villanyszerelő

Arad, Salacz-utca 2. sz.
Telefon 242. Telefon 243.

Ajánlja

költözködők figyelmébe:
villanyos világítási berendezéseket,
villanyos csengő- és telefon be-
rendezéseket minden szak-
mába vágó munkát. Pontos és
gyors munka. 481

Raktáron tart:

villanyos csillárokat, villanyos fő-
zödedényeket, villanyos vasalókat,
villanyos hajtű vasakat, Wolfram
lámpákat és mindennemű villa-
nyos cikkekét.

Garai Károly,

vas- és rézbutor készítő

ARADON,

József főherceg-ut 11. sz.
Karolina-utca sarok.

Ajánlok: Vas- és rézbutorokat,
sodrony ágybetéteket, sodrony ko-
csi-üléseket, gyermekágy és gyer-
mek-kocsikat, réz-karnisokat, mo-
dó-asztalokat felszerelve, ószo-
csukható ágyakat és madracokat,
Szállodal és kávéházi, kórház és
intézetek berendezését, Elvállalok
minden szakmába vágó munká-
kat a legjutányosabb árak mellett.
Vidéki megrendeléseket pon-
tosan eszközölk. 701

Ovakodjunk a fertőzésekől.

Az utca pora telve fertőző anyagokkal, a különféle beteg-
ségeket okozó csirákkal minők a tüdővész, a merevgörös, a lép-
fene, a difteria a hagymáz stb. sporái. A mindennapi érintke-
zésben kivagyunk téve annak, hogy a különféle betegségeket
okozó fertőző anyagokat kezünkön, orrunk nyákhártyájában
haza hordjuk s azzal magunkat, s családunkat megfertőztetjük.
Tudjuk, hogy a betegségek zömét bacteriumok okozzák s hogy
az emberi körmök alatt az apró paraziták egész gyűjteménye
tanyáz. Mind eme fertőzések ellen védekezhetünk ha kezünket,
arcunkat, orrunk nyákhártyáit naponta egy-kétszer **Szent Imre**
szappannal vagy **Carboform szappannal** megmossuk.

Szent Imre szappan ára 70 fillér,
a Carboform szappan ára 40 fillér.

Ez utóbbit különös figyelmébe ajánljuk a szülőknek, tani-
tókknak, tanároknak, iskolák, ovodák, internátusok, hivatalok,
kórházak vezetőségének. E szappan olcsóságánál fogva ismét
teszi minden embernek, hogy magát és családját fertőzések
ellen megóvja. Nagyobb vételeknél engedményeket adunk.

Dr. Földes és Héhs

plpere szappan és és vegyészeti gyára ARAD.
Raktárak létesítése folyamatban.

Aradon, Földes K. és Héhs Vilmos
gyógyszertára.

**Köhögés,
rekedtség és
elnyálkásodás**

ellen megbízható és leg-
jobb hatású szer a

Tussinal-cukor

Ára 70 fillér.

Tussinal-tea

Ára 50 fillér.

Gyöngyfehér fogakat

yerünk a

Doré fogpaszta

használatával. Nem habzik! A
szájüreget deszficiálja, utóíze
igen kellemes. Ára egy porcellán-
szelencének 60 fillér.

A mértéktelen dohányzás-
szervenvedély

legbiztosabb, legegészségesebb
és legkellemesebb ellenszere a

Menthol-cigaretta

1 darabnak az ára, mely hosszú
időre elég: 1 korona.

Fejkorlát

leggyorsabban megszünteti

az eddig egyedüli ily szer, a
világhírű „Tegorit” korpa-
kenőcs.

Ára egy tégelynek 2 korona.

Fenti szerek kizárólagos készítője és egyedüli nagy raktára:

HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertára Arad, Andrassy-tér 22. sz. (Megyeházzal szemben.)

KNAPP SÁNDOR

kelemfestő, vegytisztító és fehérnemű gőzmosó létesítő, ARAD. Intézet: MAGYAR-UTCA 26. szám alatt. Felvételi üzlet: WEITZER- és KAZINCZY-UTCA sarkán. (A főpostával szemben.) Vidéki megbízásokat gyorsan és pontosan eszközölk.

Modern ruhafestés legújabb divatszín-ekre, minta után. — Rehabilitálás vegyileg, száraz úton. — Továbbá omló- és szövet-függöny, szőrme, szőnyeg, butor-szövet, kézimunkák, konyhák stb. stb. tisztítása és festése. — Több évi külföldi gyakorlat. 4679

Vas- és rézbutorgyár Aradon.

Ajánljuk a n. 6. közönségnek saját gyártmányainkat vas- és réz-butorokban, kerti butorok, internátus-, kórház- és szálloda-berendezések szolid és erős kivitelben. Sodrony-ágybetétek vas- és fakerettel minden méretben a legerősebb kivitelben kaphatók. Elvállalunk mindennemű vas- és rézbutor javításokat és festéseket.

Gyárhelyiség: Aulich L.-utca 14. Üzlethelyiség: Zrinyi-utca.
Gyári telefon 423.

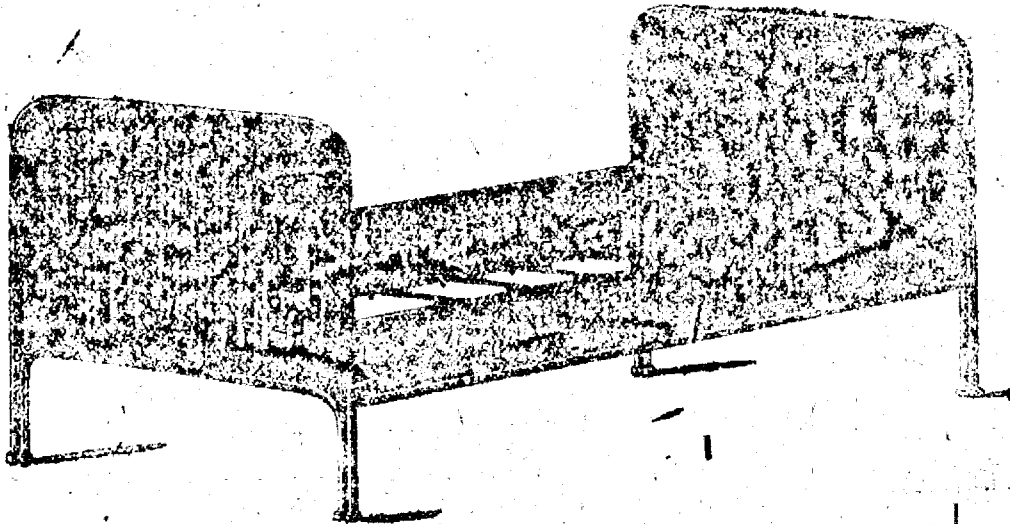
Képes árjegyzőket kívánatra díj- és bérmentve küldünk.

Szíves megrendeléseket kér, tisztelettel: 5697

Fleischer Testvérek

vas- és rézbutor-gyárosok.

Alapított 1893-ik évben.

Lakatos és fényező tanoncok felvételnek.

Felhívás

a Hungária hadi biztosító pénztár ügyében.

AZ ORSZAGOS HADSEGÉLYZŐ bizottság tagjai közreműködésével a HUNGÁRIA ÁLTALANOS BIZTOSÍTÓ RÉSZVÉNY-TARSASÁG kezelése alatt kölcsönösségi alapon

Hadi biztosító pénztár

létesült, amelynek célja, hogy a háboruban elhaltak özvegyeiről és árváiról gondoskodjék. 5695

A hadi biztosító-pénztár minden nyereszkezdést kizáró jóléti intézmény.

A hadi biztosító pénztárba be lehet iratni mindenkit, aki a hazáért fegyverben áll.

A tagsági járulék egyszersmindenkorra fizetendő a háboru egész tartamára; ezenkívül semmiféle más fizetési kötelezettség nincsen.

Egy tagsági rész és járulék 5 korona; egy-egy hadbavonult egyén több 5 koronás résszel is, de legfeljebb 30 résszel, tehát összesen 150 koronával vehet részt a pénztárban.

A háboru befejezte után az összes tagok által teljesített befizetések és ezek kamatjövendelme a tényleges költségek levonásával felosztatnak a háboru következtében életüket vesztett tagok hátramaradottjai között.

Ha a most folyó háboruban a halálzási arány nem lesz nagyobb, mint a múltban lefolyt háboruban, akkor egy-egy 5 koronás részre kb. 125 korona fog jutni;

Hívesek, szülők, testvérek! Biztonságot férjeiteknek, fiaiteknek, testvéreiteknek, akik fegyverben állanak!

Munkaadók! Biztonságot gazdasági családjaitoknak, segédjaitoknak, gyári munkásaitoknak, akik a hazáért és így értetek harcolnak!

A Hungária hadi biztosító-pénztár kuratoriuma:

Kirchner Hermann

es. és kir. altábornagy, az Országos Hadsegélyző hivatal vezetője

Simontsits Elemér

képviselőházi elnök, az Országos Hadsegélyző bizottság ügyv. alelnöke

gróf Wilczek Frigyes

az Országos Hadsegélyző bizottság ügyvezető elnöke

Hajós Kálmán

országgyűlési képviselő

báró Ghillány Sándor

országgyűlési képviselő

Nebenführer József

a képviselőház számviteli hivatalának főnöke

Befizetések eszközöltetők: A Hungária Általános Biztosító Részvénytársaság központi irodájában (VII., Károly-körút 3.) ugyszintén az országban lévő összes képviseleténél. Telefon 2-11, 2-12, 153-98.

Ki tévágandó és beküldendő!

T.
HUNGARIA ÁLTALANOS BIZTOSÍTÓ
RÉSZVÉNYTARSASÁG BUDAPEST

VII., Károly-körút 3

Szíveskedjenek a hadi biztosító pénztár prospektusát és egy tagsági bejelentőt címre megküldeni.

aláírás,

postás cím.

Faiskolai termékek

Gyümölcsfák
Gyümölcs vadoncok
Diszfák
Szomorú fák
Utcái sorfák
Erdei facsemeték
Fenyők és diszfenyők
Diszbokrok és érelő
Virág cserjék
Málna
Pöszméte és
Ribizli bokrok és fácskák
Rózsák, bokor alakban
Rózsák, magas törzsűek
Szomorú és kuszó rózsák
Mindenféle kuszó és fel-
futó növények
Orgonák sok színben
Peoniák kínai fajok
Magnoliák

5626

és a még itt fel nem
sorolt sok és legkü-
lönlegesebb faju
kertészeti termékek
jutányosan beszerezhető

Szatmári

Szabó István
faiskola és kertészetéből
Pankota.

Érdeklődésre árjegyzék ingyen.

Szőlőkaró

cca 10000 darab, kavéssé hasz-
nált állapotban, kis tételekben is,
jutányos árban

eladó.

Megtékinthető az asadi gőztéglá-
gyáramban, a textilgyár mellett.
Pollak Sándor, Nádor-utca 14.
Telefon 938. sz. 5705

Saját termésű kitünő tisztán ke-
zelt magyarádi ó- és pecsenye-

borok

ugy nagyobb mennyiségben, va-
lamint palackokban kaphatók

Winter Adolf

ügyvédnél 5682
Aradon, Deák Ferenc-utca 40. sz.

Ajánlok

katonai, tábori, deák, sodrony és
kárpított vaságyakat, vasnősz-
dókat, éjjeli szekrényeket, gyer-
mekágyakat, és kocsikat, sodrony
ágybetéteket, és nyugóágyakat, ru-
ganyos és kárpított madracokat,
divánokat, afrik és lószőr madra-
cokat, réz és félréz ágyakat, réz
mosdók és réz éjjeli szekrényeket
Egész háló szoba, szoboda, kávé-
ház, kórház és intézetek berende-
zését, ruha állványokat, fa- és
széntartókat, lábtörőket, leverott
szalmazsákok, kocsli ülések, réz-
karnisok, szoba klozet és bidet,
vasúthág, egy berakott sparhet,
homok hordó mészáros és hen-
tes kis stráfkocsi, és kézi kocsi.

Garai Károlynál
József főherceg-ut 11. szám, Karo-
lina-utca sarkán lévő butor üz-
letben. 5297

Használt ólom
megvételre kerestetik.

!! GYENGE FÉRFIAK !! !! ÖREGEK és FIATALOK !!

kérjenek ezen baj azonnali meg-
szüntetését tárgyaló ismertetést. 40
fillér postabélyeg csatolása mellett.
Nem belsőleg beveendő gyógyszer. Cim 2603

„NOVA MECHANIKA 115.”
Budapest — Főposta — Flókbérlet 40.

Még csak néhány napig.
Huzás már 1914. december 9-én.
Ezen XXXI-ik magyar királyi

jótekonyczélú államsorsjáték

főnyereménye 200.000 korona készpénzben.
Az összes nyeremények összege 475.000 korona készpénzben.
Egy sorsjegy ára 4 korona.

Sorsjegyek kaphatók a magy. kir. lottójövedéki igazgatóságnál Budapesten (Vám-
palota), valamennyi posta-, adó-, vám- és só-hivatalnál, az összes vasúti állomá-
sokon s a legtöbb dohánytözsében és váltó-üzletben. Játéktervet kívánatra
bárkinek ingyen és bérmentve küld.

9209

A magy. kir. Lottójövedéki igazgatóság.

„Bérbe adatik”

méltóságos báró **Böhus Lajos** ur bérpalotájában a
színházzal szemköt, az Atzél Péter-utca nyíló egy
tágas díszes előkelő

üzlethelyiség

mellék helyiségeivel együtt; továbbá bérbe adatik a
Zinyi-utca nyíló még két szép üzlethelyiség.
A helyiségek központi fűtéssel vannak felszerelve.
Értekezhetni alólírott házgondnokkal 5701

Bódy Bódog.

Izr. Leányinternátus

József főherceg-ut 19., I. em.
Városi és megyei telefon 933.

Elsőrangú okleveles tanerők,
gondos nevelés, modern be-
rendezés. Elemi, polgári és
középiskolai előkészítés. Kü-
lön tárgyak: idegen nyel-
vek, festés, zongora és mű-
vészi kézimunkák.

Igazgató tulajdonos:
STERN ILONKA,
okl. tanítónő.

Hentesek, mészárosok és
szalámigyárosok figyelmébe

BELEKET,

mindennemű sózott és szárított
sertés és marhahelkeket nagyban
és kicsinyben ajánlok.

Klein Gábor
bélkereskedő 5631
Arad, Boczkó-utca 11. szám.

Ablakredők

Vatódi amerikai önműködő
ablakredőnyők gyári rak-
tára.

Gyermekkocsik
nagy választékban.

Zimmermann Ignác
norinbergi, díszmű- és já-
tékáru üzletében 1861
Arad, Szabadság-tér 21.

Védekezés a kolera ellen!

Hathatós bacillusölő és de-
sinficiáló szer: Istállók,
szemétdombok és egyéb
féltiszt helyek részére. —
Ára: 1 kgm 60 fillár.

Kapható:

Wajdits György
„TURUL”
gyógyszertárában
Arad (Karolina-u. és Fe-
renc-tér sarok.)

